

Den største friheten er trygghet for alle

En sosialdemokratisk
likestillings- og inkluderingspolitikk

Innholdsfortegnelse

1.0 Vår visjon for et mer likestilt og inkluderende samfunn	1
2.0 Vold og kriminalitet i et kjønnsperspektiv.....	3
2.1 Vold mot kvinner.....	3
2.2 Seksuell vold	4
2.3 Sexkjøpsloven	5
2.4 Porno.....	6
2.5 Soningsforhold for kvinner	7
2.6 Æresvold og negativ sosial kontroll.....	8
3.0 Et likestilt helsevesen	10
3.1 Abort.....	10
3.2 Seksuell helse og seksualitetsundervisning	12
3.3 Kvinnehelse.....	13
3.4 Psykisk helse for menn og kvinner.....	15
4.0 Et likestilt arbeidsliv gir et likestilt samfunn	17
4.1 Økonomisk selvstendighet og frihet	17
4.2 Barsel og fødetilbud:.....	19
4.3 Motvirke et kjønnsdelt arbeidsliv	20
4.4 Teknologi skal ikke begrense likestillingen.....	21
4.5 Likestilling og inkludering i idrett og kultur.....	23
5.0 AUFs oppgjør mot diskriminering	25
5.1 Alle samer skal leve trygge liv- fritt fra diskriminering.....	25
5.2 Fordommer og hverdagsrasisme	26
5.3 Strukturell rasisme	28
5.4 Like muligheter uavhengig av funksjonsevne.....	29
5.5 Transpersoners rettigheter må styrkes	30
5.6 Folk som bryter med kjønns- og legningsnormer	31
5.7 Likestillingas neste steg.....	33
5.8 Pliktår	35

1 1.0 Vår visjon for et mer likestilt og 2 inkluderende samfunn

3 AUF er en feministisk og antirasistisk organisasjon. Sosialdemokratiet har vært en
4 forutsetning for likestillingskampen, men likestillingskampen har også vært en forutsetning
5 for sosialdemokratiet. Til tross for at tiden har forandret seg og vi nå jobber for samtykkelov,
6 like muligheter i skolen, og mot diskriminering av alle, har målet alltid vært det samme: full
7 og reell likestilling.

8
9 Vårt mål er et samfunn der alle kan leve frie og meningsfulle liv uavhengig av
10 kjønnsidentitet, legning, etnisitet, funksjonsevne eller økonomi. AUFs oppgave er å bryte
11 ned barrierer og strukturer som hindrer mennesker i å være den de er, og leve livet slik de
12 ønsker. Visjonen er et likestilt og inkluderende samfunn.

13
14 Dagens likestillingsdebatt er preget av mer polariserte meninger og av ytterpunkter. Der
15 noen opplever at likestillingen har gått for langt, har andre en opplevelse av at vi fortsatt har
16 en lang vei å gå. Menn og kvinner trenger politikk som gjør en reell forskjell og øker friheten
17 for alle kjønn. Høyresiden bruker mye tid på retorikk i likestillingsdebatten mens løsningene
18 uteblir. Det vår generasjon trenger nå er bedre politiske løsninger.

19
20 Ett av våre viktigste virkemidler for å oppnå vår visjon er den sosialdemokratiske
21 feminismen. En ideologi med mål om å sikre reell frihet for alle. Vår feminisme handler om
22 inkludering av alle kjønn, om en antirasistisk kamp, og like rettigheter. Feminismen skal
23 frigjøre oss fra strukturer som gir mindre muligheter og frihet på grunnlag av kjønn. Det skal
24 ikke ha noe å si hvilket kjønn du definerer deg som. Det er den nødvendige og prinsipielle
25 kampen feministene i flere tiår har tatt. Det har ikke handlet om å frata noen frihet for å gi
26 andre mer, men for å åpne opp for alle.

27
28 AUF mener at alle har ansvar for å kjempe mot den urett som ikke rammer seg selv.
29 Grunnen til at Norge er det landet det er i dag, er at marginaliserte gruppers kamp gjennom
30 historien er blitt legitimert, støttet og kjempet for av majoriteten. At menn deltok i
31 kvinnekampen, heterofile kjempet for felles ekteskapslov, og at etnisk norske tok kampen
32 mot rasisme, gir oss et mer inkluderende samfunn. Når majoriteten slutter å kjempe kamper
33 side om side med minoritetsgrupper som rammes av urettferdigheter, blir
34 samfunnsendringer redusert til interessekamper, og framskritt blir vanskeligere.

35
36 AUF mener at det er særlig fem oppgaver som må løses for å sikre likestilling og inkludering:

- 37
38 1. Skape et sterkt norsk fellesskap der alle mennesker uavhengig av kjønn, hudfarge,
39 religion eller funksjonsevne kan skape seg gode liv og lykkes på sine egne
40 premisser.

- 41 2. Utjevne kjønnskiller som oppstår tidlig i livet og som gjør det vanskeligere for menn
42 og kvinner og lykkes på grunn av sitt eget kjønn.
- 43 3. Sikre et arbeidsliv som er mer likestilt, der kvinner i større grad får mulighet til å
44 oppnå økonomisk frihet, og menn som er overrepresentert i skader og dødsulykker
45 på arbeidsplassen skånes for dette.
- 46 4. At politikerne vier langt større oppmerksomhet til vold og seksuelle overgrep mot
47 kvinner.
- 48 5. At den norske likestillingspolitikkenes neste steg også involverer guttene som er
49 overrepresenterte i statistikker for ulykker, kriminalitet, rus og selvmord.

50 2.0 Vold og kriminalitet i et kjønnsperspektiv

51 Sosialdemokratiets viktigste oppgave har alltid vært å sikre at alle skal kunne leve trygge og
52 frie liv, uavhengig av hvem de er. I dag opplever en tredjedel av verdens kvinner vold på
53 bakgrunn av kjønn i løpet av livet. De aller fleste av dem opplever fysiske, psykiske eller
54 seksuelle overgrep begått av en partner. Vold finnes i mange former, enten det er negativ
55 sosial kontroll, kjønnslemlestelser, drap eller seksuell vold. Vold kan gjøres i ord eller
56 handling. Og når den utøves av noen du har nære relasjoner til eller stoler på, gjør det at
57 tryggheten og friheten din innskrenkes.

58 2.1 Vold mot kvinner

59 Siden starten av 2000-tallet har 186 kvinner og 27 menn blitt drept av partneren sin, og
60 allerede i 2024 har vi sett en bølge av vold og drap begått av partnere og andre i nære
61 familierelasjoner. Drap begått av partner rammer i stor grad kvinner hardere enn menn, fordi
62 volden kvinner blir utsatt for ofte er grovere og mer alvorlig. Vold i hjemmet er et
63 grunnleggende likestillingsproblem når kvinner i aller størst grad opplever grove trusler,
64 seksualisert vold og mishandling fra mennesker de skal være trygge på. Verdensbankens
65 undersøkelser viser at vold mot kvinner er en såpass omfattende helsetrussel at det utgjør
66 en fare på linje med kreft.

67
68 Skal kvinner kunne føle seg trygge i eget hjem, må de også føle seg trygge på at de blir tatt
69 på alvor og får hjelp om de trenger det. Vold i nære relasjoner oppfordres alltid til å
70 anmeldes, men blir ofte henlagt på bevisets stilling. AUF er tydelige på at kvinners trygghet
71 må tas på alvor og være en prioritet i rettsvesenet. Samtidig må hjelpeapparatet for de som
72 har opplevd vold, og det holdningsskapende arbeidet styrkes.

73

74 **AUF vil:**

- 75 • Legge frem en mer ambisiøs nasjonal opptrappingsplan mot vold og overgrep mot
76 barn og mot vold i nære relasjoner.
- 77 • Innføre krav om at alle kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide handlingsplaner
78 mot vold i nære relasjoner.
- 79 • At det skal forskes mer på konsekvensene av vold i nære relasjoner.
- 80 • Styrke særskilt viktige institusjoner i arbeidet med vold i nære relasjoner, som
81 krisesentrene og barnehusene ved å blant annet øke budsjettene og kompetansen
82 hos ansatte, samt opprette flere såkalte barnehus-satellitter.
- 83 • Utrede behovet for overgangsboliger til voldsutsatte etter opphold på krisesenter.
- 84 • Gjøre omvendt voldsalarm til hovedregelen ved å gi påtalemyndigheten kompetanse
85 til å ilegge kontaktforbud med elektronisk kontroll, og gjennomgå ordningen med
86 besøksforbud.

- 87 • Sørge for bedre samarbeid mellom etatene som jobber med personer utsatt for vold i
- 88 nære relasjoner og seksuelle overgrep, blant annet ved å endre taushetsplikten
- 89 ovenfor politiet for helsevesenet foreslått av ekstremismekommisjonen.
- 90 • At alle ansatte som møter voldsutsatte har kompetanse på likestilling,
- 91 legningsmangfold, kjønns mangfold, funksjonsevne og antirasisme.
- 92 • Sikre stabil og tilstrekkelig finansiering til krisesentre, og en opptrappingsplan når det
- 93 kommer til tilgang på personell.
- 94 • Utarbeide en standardisert struktur for hvilke etater og hjelpetjenester folk skal settes
- 95 i kontakt med etter å ha vært på krisesenter.
- 96 • Utvikle hjelpesenter også for utøvere av vold og opprette flere rehabiliteringssentre.
- 97 • Styrke politiets etterforskning av vold i nære relasjoner.
- 98 • At krisesenteret gjøres lettere tilgjengelig for alle.
- 99 • Styrke menns tilbud i krisesenteret gjennom at det må bli flere døgnplasser og bedre
- 100 tilrettelegging for menn som kommer til krisesenter med barn.
- 101 • Forske mer på vold i nære relasjoner i det samiske og kvenske miljøet, samt ha flere
- 102 samiske tolker på krisesentre.
- 103 • Styrke kontoret for voldsoffererstatning.
- 104 • Styrke døgnbemanningen på overgrepsmottakene i Norge.

105 2.2 Seksuell vold

106 Seksuell vold er enhver handling som påfører eller forsøker å påføre en person uønsket
107 seksuell oppmerksomhet eller handlinger av seksuell karakter uten samtykke. Seksuell vold
108 rammer mennesker uavhengig av seksuell orientering eller kjønnsidentitet, men noen
109 grupper er særlig utsatt. En av fem kvinner rapporterer at de har blitt utsatt for voldtekt minst
110 en gang i løpet av livet, altfor få av disse anmeldes og enda færre ender med siktelse og
111 dom.

112
113 Det offentlige tjenesteapparatet er preget av for lav kompetanse i dette området. Det er
114 mangel på helhetlig støtte og oppfølging av voldtektsofre, samtidig som rettssystemet ikke
115 er tilstrekkelig rustet til å sikre rettferdighet for dem. Behandlingen av straffesaker tar ofte for
116 lang tid og flere føler seg for dårlig ivaretatt under etterforskningen.

117
118 I dagens straffelov stilles det krav om bevis på at den fornærmede var bevisstløs eller at det
119 er brukt vold eller trusler for at det skal kunne defineres som voldtekt. AUF mener at
120 lovverket må endres. Mangel på samtykke er voldtekt og det må bli inkludert i Norges lover
121 for å ivareta enhver som har opplevd voldtekt og for å forhindre voldtekter.

122
123 I tillegg til endringer i lovverket må vi endre samfunnets holdninger til seksuell vold. Skolen
124 kan ta en større rolle i holdningsarbeidet. Norske elever må settes bedre i stand til å forstå
125 hva et samtykke er, sette grenser og respektere andres grenser. Når dagens politikk og

126 seksualitetsundervisning ikke får ned antall voldtektssaker, må vi styrke undervisninga og
127 holdningsarbeidet.

128

129 **AUF vil:**

- 130 • Innføre samtykkelov med aktivt og oppriktig samtykke.
- 131 • Øke kompetansen i tjenestene som behandler voldtektssaker.
- 132 • Sørge for et likeverdig tilbud til voldtekts ofre i alle kommuner.
- 133 • Stryke den psykososiale oppfølgingen av voldtekts ofre ved overgrepsmottakene.
- 134 • Styrke prioriteringen av voldtektssaker i politiet og påtalemyndigheten gjennom økte
135 bevilgninger, både av staten og politiet selv.
- 136 • At opplæring om avverge og meldeplikten skal tydeliggjøres, spesielt for folk som
137 jobber med barn og unge.
- 138 • At det skal gjennomføres en forskningsbasert evaluering av håndteringen av
139 voldtektssaker.
- 140 • Ha egne etterforskningsenheter og påtalejurister for saker om voldtekt og
141 seksuallovbrudd i alle politidistrikt.
- 142 • Korte ned tiden på etterforsknings- og saksbehandling, med mål om raskere og
143 bedre hjelp.
- 144 • Styrke voldsoffererstatningen for voldtektsutsatte.

145 2.3 Sexkjøpsloven

146 Samfunnet må være til stede for de som er spesielt sårbare for overgrep. Forbudet mot kjøp
147 av seksuelle tjenester har redusert forekomsten av sexkjøp, og har som mål å skape frihet
148 for mennesker. Kvinners kropp skal ikke være en vare som kan kjøpes for penger.

149

150 Samfunnet har et ansvar for å forhindre vold, overgrep og menneskehandel. Samtidig
151 anerkjenner AUF at det er ulike grunner til at folk selger seksuelle tjenester. Noen gjør det
152 frivillig, mens andre gjør det på grunn av dårlig økonomi, eller mangel på fellesskap. Selv om
153 AUF ønsker å bevare forbudet, så mener vi at vi bør gjennomgå håndhevelsen og
154 praktiseringen. Samtidig som vi sikrer verdige boforhold, helsetjenester og exit-programmer
155 for mennesker som selger sex.

156

157 Sexkjøpsloven ble utformet i en tid da det vi i dag anser som kjøp og salg av sex var mer
158 fremtredende. Dagens teknologiske utvikling har introdusert nye former for kjøp av seksuelle
159 tjenester, som digitale eskortetjenester og andre plattformer. AUF mener det er på tide å
160 modernisere sexkjøpsloven til dette virkelighetsbildet. I tillegg er det flere som opplever
161 trakassering og forfølgelse som følge av digital tilstedeværelse på disse plattformene. Det er
162 viktig at de har mulighet til hjelp og støtte.

163

164 Verden over er det omtrentlig 40 millioner mennesker som er fastlåst i sexindustrien. Her
165 møter, hovedsakelig kvinner, en grusom hverdag hvor det er kroppen deres som er til salgs.

166 For AUF handler dette om å beskytte mennesker mot utnyttelse, overgrep og
167 menneskehandel. Da må det komme en internasjonal sexkjøpslov på plass.

168

169 **AUF vil:**

- 170 • At kjøp av sex fortsatt skal være ulovlig i Norge.
- 171 • Sette ned et utvalg som skal gjennomgå og modernisere sexkjøpsloven, og
172 praktiseringen av den i politidistriktene, med mål om å trygge situasjonen til de som
173 selger sex.
- 174 • Innføre kompetanseløft rundt både fysisk og psykisk helsebehandling av mennesker
175 som selger sex.
- 176 • Gjennomføre forskningsprosjekter som kartlegger situasjoner ved sexkjøp, og
177 hvordan best mulig forebygge kjøp av seksuelle tjenester.
- 178 • At informasjonsmateriell om helsetilbud og exit-programmer for mennesker som
179 selger sex både online og offline skal være lett tilgjengelig.
- 180 • Klargjøre hva som regnes som kjøp av seksuelle tjenester på digitale plattformer,
181 inkludert salg av seksuelle bilder, videoer, og live-strømming.
- 182 • Sikre at sexarbeidere som bruker digitale plattformer har tilgang til verktøy som
183 beskytter deres identitet og personlige opplysninger mot misbruk og trakassering.
- 184 • At Norge skal gå i bresjen for et internasjonalt forbud mot sexkjøp.

185

186 2.4 Porno

187 De siste årene har en rekke dokumentarer kommet på innsiden av pornoindustrien. Der blir
188 det skildret utfordrende arbeidsforhold, personer som blir presset til å gjøre ting de ikke er
189 komfortable med og gjeld til arbeidsgivere som gjør det umulig å tre ut av yrket. Sånn skal vi
190 ikke ha det. AUF mener at vi må sikre at personer som arbeider i pornobransjen har de
191 samme arbeidsrettighetene som arbeidere i andre sektorer, inkludert rett til en trygg
192 arbeidsplass, rett til å nekte å utføre handlinger de ikke er komfortable med, og rett til å
193 forlate bransjen når som helst uten forfølgelse.

194

195 AI-generert porno, spesielt innhold som bruker ansikter fra virkelige mennesker uten deres
196 samtykke, representerer en alvorlig trussel mot personvernet og kan ha betydelige
197 psykologiske og sosiale konsekvenser for ofrene. For å bekjempe dette problemet, må
198 lovverket strammes inn.

199

200 **AUF vil:**

- 201 • Innføre lover som spesifikt forbyr uautorisert bruk av bilder og videoer til å generere
202 AI-basert pornografisk innhold.
- 203 • Utvikle og implementere teknologi for digital vannmerking som gjør det lettere å
204 spore og identifisere uautorisert bruk av bilder.

- 205 • Pålegge utviklere av AI-teknologi å implementere etiske retningslinjer og forhindre
206 misbruk av deres verktøy for å lage pornografisk innhold.
- 207 • Oppdatere personvernlover til å inkludere eksplisitte forbud mot AI-generert
208 pornografi som bruker bilder av virkelige personer uten deres samtykke.
- 209 • Arbeide med internasjonale organisasjoner for å sikre at lovverk og reguleringer også
210 gjelder på tvers av landegrenser, ettersom mange digitale plattformer opererer
211 globalt.
- 212 • Pålegge plattformer å implementere sikkerhetstiltak som beskytter brukere mot
213 hacking, doxxing, og annen form for digital trakassering.
- 214 • Gjøre informasjon om porno og de negative effektene det kan ha til en del av
215 seksualundervisningen.
- 216 • Jobbe sammen med internasjonale forum for å stille krav til pornografiske nettsider,
217 for å forhindre innhold med voldelig adferd, voldtekt, trakassering og med personer
218 under 18 år.

219 2.5 Soningsforhold for kvinner

220 Til tross for fremgang for likestillingen i samfunnet, virker det som at dette fokuset stopper
221 ved de norske fengselsdørene. Det har blitt ropt om dårlige soningsforhold for kvinner i
222 mange år, blant annet fra Sivilombudsmannen, Likestillings- og diskrimineringsombudet og
223 Juridisk rådgivning for kvinner. Rapporter tilbake fra 1989 slår alarm over mangelfullt
224 soningstilbud for kvinner, og forholdene forblir i stor grad uforandret.

225
226 I 2021 kom LDO med rapporten, «lengst inni fengselet- kvinnelige innsatte med behov for
227 helsehjelp». Den viser blant annet at kvinnelige innsatte er preget av dårligere psykisk helse
228 enn innsatte menn, og at de generelt er sykere. At psykisk syke plasseres på
229 isolasjonsceller eller blir kasteballer mellom fengselet og psykiatrien i mangel av
230 tilstrekkelige hjelpetilbud, og at mange fengsler mangler kvinnelige leger.

231
232 Vi må ha en gjennomgang av organiseringen av kriminalomsorgen, hvor man tar hensyn til
233 kjønns spesifikke utfordringer og sikrer en organisering som gjør at kvinner ikke utsettes for
234 trakassering og overgrep. AUF krever også bedre rettssikkerhet til de innsatte som blir utsatt
235 for isolasjon, strengere lovgivning og rutiner angående isolasjon, og et lovverk i tråd med de
236 internasjonale menneskerettslige forpliktelser.

237
238 En utfordring er dessverre ofte at lovverket angående isolasjonen strekkes til det ytterste
239 grunnet manglende ressurser og riktig kompetanse i fengslene. Ved mer ressurser i
240 kriminalomsorgen, vil ansatte i mindre grad også se på det som nødvendig å isolere
241 innsatte, og man vil i større grad kunne løse utfordringene på en bedre måte. Endring av
242 lovverk og rutiner må derfor ikke sees på isolert, men som en helhetlig endring av
243 kriminalomsorgen.

244

245 **AUF vil:**

- 246 • Sørge for et mer desentralisert fengselstilbud for kvinnelige innsatte gjennom flere
- 247 små enheter i hele landet.
- 248 • Forbedre bygningsmassen i fengsler for å videre sikre helsefremmende opphold.
- 249 • Gjennomgå isolasjonsbruk i kriminalomsorgen for å delegerer ressurser og endre
- 250 regelverk på en måte som minimerer bruken.
- 251 • Gjennomgå helsetilbudet for innsatte, med spesielt fokus på hvordan å forbedre
- 252 kvinners fysiske og psykiske helsesituasjon.
- 253 • Gi kvinnelige innsatte rett på helsehjelp fra lege av samme kjønn.
- 254 • Sikre tilgang på sanitærprodukter og eget toalett for kvinner i fengsel.

255 **2.6 Æresvold og negativ sosial kontroll**

256 Negativ sosial kontroll handler om når personer, kulturer eller strukturer begrenser andres
257 liv, selvstendige valg eller fremtidsmuligheter. Negativ sosial kontroll finnes i de fleste
258 miljøer, og på tvers av religioner. Uavhengig av om det er i deler av muslimske trossamfunn
259 eller kristne samfunn, så kan ikke slike begrensninger aksepteres. Et samfunn med like
260 muligheter for alle er et samfunn hvor alle kan leve i trygghet, fri for vold og sosial kontroll på
261 bakgrunn av kjønnsidentitet eller legning.

262

263 På samme måte ønsker AUF å ta et oppgjør med æresrelaterte vold, og drap. Vold eller
264 drap, som er utløst av familier eller grupper, for å ivareta eller gjenopprette ære og anseelse
265 er en stor utfordring i deler av samfunnet, og noe som ikke kan aksepteres.

266

267 Selv om tvangsekteskap, og kjønnslemlestelse er ulovlig i Norge, ser vi fortsatt at det skjer i
268 våre fellesskap. Dette bryter med internasjonale konvensjoner, og er en alvorlig
269 frihetsberøvelse. Tvangsekteskap er en form for vold i nære relasjoner, og press fra
270 omgivelsene rundt seg, kan i praksis begrense muligheter til skilsmisse og ekteskapsbrudd.
271 Kjønnslemlestelser kan føre til flere alvorlige sykdommer, og kan ha langvarige psykiske
272 konsekvenser.

273

274 Respekten for kulturelle og religiøse tradisjoner slutter der forfølgelsen av enkeltindivider
275 begynner. Friheten til å leve livet slik man vil, velge partneren man vil, og ikke oppleve
276 strukturer og barrierer som holder deg tilbake, er grunnleggende for oss alle. Det er
277 velferdsstaten og hjelpeapparatet, i samarbeid med politiet, som har ansvar for dette. Likevel
278 ser vi at mange ikke har positive opplevelser, eller blir møtt med forståelse av disse
279 instansene. Og politiet har ikke kapasitet eller ressurser til å følge opp dette.

280

281 **AUF vil:**

- 282 • At alle fylker skal ha tverrfaglige, og fullfinansierte team hvor samtlige
- 283 teammedlemmer har minoritetskompetanse innenfor deres fagfelt og at dette teamet
- 284 skal være tilgjengelig for alle kommuner internt i fylket.

- 285 • Bevilge mer penger til politiets arbeid med etterforskning, og oppfølging, av
286 mennesker som blir utsatt for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap eller
287 æresrelatert vold.
- 288 • At tjenester som velferdsstaten leverer skal ha tilstrekkelig med
289 minoritetskompetanse.
- 290 • At alle landets kommuner har aktive handlingsplaner mot vold i nære relasjoner med
291 rapporteringsplikt for oppfølging.
- 292 • Bevilge mer penger til lavterskeltiltak og hjelpetelefoner, f.eks. Røde kors, som
293 jobber med negativ sosial kontroll.
- 294 • At Bufdir sitt kompetanseteam skal få mer penger til å drive oppsøkende arbeid.
- 295 • Gjennomgå håndhevelsen og praksis i arbeidet mot tvangsekteskap og
296 barneforlovelser slik at det bedre fungerer etter hensikt.
- 297 • Erstatte treårsregelen med et system som sikrer at ektefellen kan skille seg fra
298 partneren sin ved vold og misbruk, og likevel kunne ha opphold i Norge.
- 299 • At Norge skal jobbe for et internasjonalt forbud mot omskjæring av jenter, samt sikre
300 at alle som har opplevd det får helse- og juridisk hjelp.
- 301 • Øke strafferammen for medvirkning til kjønnslemlestelse.
- 302 • Fjerne statsstøtten til religiøse trossamfunn som oppfordrer eller legger til rette for
303 kjønnslemlestelse.

304 3.0 Et likestilt helsevesen

305 Likestilling i helse er ikke bare en rettighet, det er en nødvendighet for et rettferdig og
306 inkluderende samfunn. Dessverre står vi overfor utfordringer knyttet til tilgang, kvalitet og
307 opplevelse av helsetjenester som påvirker kvinner og marginaliserte grupper i samfunnet
308 vårt særlig. Kvinnesykdommer, bivirkninger av medisiner for kvinner, og hvordan kvinner blir
309 rammet av ulike sykdommer, har systematisk blitt nedprioritert over lengre tid. At den
310 trenden snus, er en av de viktigste prioriteringene i helsepolitikken.
311 Samtidig kan vi også vitne flere kjønnsutfordringer i helsepolitikken som rammer menn
312 særlig. Menn oppsøker helsevesenet vårt sjeldnere enn kvinner, mange menn sliter med rus
313 og psykisk helseproblemer og selvmordsraten blant menn er altfor høy. Dette er sosiale
314 problemer som AUF vil løse for å sikre reell likestilling i helsevesenet.

315 3.1 Abort

316 Kvinners rett til å bestemme over egen kropp, og muligheten til å ta abort har vært en av de
317 viktigste frihetskampene i Norge siden slutten av 70-tallet. Abortloven har sikret denne
318 rettigheten gjennom å favne bredt og balansere hensynene til folk med forskjellig syn på
319 abort. Kvinner skal kunne bestemme over sin egen kropp, men til tross for at abortloven har
320 sikret nettopp dette, ser man i 2024 hvordan det er tydelige behov for endringer.

321
322 Abortloven må fortsette å ivareta kvinners rett til å bestemme over egen kropp. AUF ønsker
323 derfor å helhetlig endre dagens abortlov, slik at kvinner har full selvbestemmelse frem til uke
324 18, og at det ellers som i dag, ved fare for kvinnens liv, ikke skal være relevant hvor langt
325 man har kommet i svangerskapet. Dette betyr i praksis en avvikling av abortnemndene og
326 reversering av endringene gjort angående fosterreduksjon. Abortnemndenes mandat har gått
327 ut på dato, og fungerer i dag som en unødvendig omvei for å kunne bestemme over sin
328 egen kropp. En avvikling av nemndene og utvidelse av abortgrensen vil dermed bidra til å
329 sikre mer selvbestemmelse.

330
331 Lenge har det vært en allmenn oppfatning at det er et mål for samfunnet at så få kvinner
332 som mulig skal ta abort. For AUF er målet at så mange kvinner som mulig skal ha reell
333 selvbestemmelse. Videre viser det seg uansett at liberal abortlovgivning og god
334 tilgjengelighet av prevensjon, er det som bidrar mest til at færre kvinner må ta abort. Etikk og
335 moral rundt spørsmålet er til syvende og sist opp til kvinnen selv, men for AUF er det klart at
336 debattene rundt dette i for stor grad ender opp med stigmatisering og mistenkeliggjøring
337 rundt hvor god grunn kvinner har til å ta valg over sin egen kropp. Tiden for en
338 samfunnsdebatt på disse premissene er forbi, og det må abortloven gjenspeile.

339
340 Selv om hver enkelt opplevelse med svangerskapsavbrudd er individuelt, er det viktig å sikre
341 kvinner en god oppfølging i etterkant. I dag er dette tilbudet svært varierende, noe som gjør

342 at alle ikke får den oppfølgingen de trenger. AUF mener derfor at flere tiltak må
343 gjennomføres for å sikre kvinners trygghet og oppfølging.

344

345 I dag kreves det at alle aborter utføres i spesialisthelsetjenesten. De aller fleste
346 svangerskapsavbrudd skjer ved medikamentell abort. Ved å sikre tilgang til medikamentell
347 behandling lokalt, kan man både skrive ut preparatet og følge opp pasienten ved behov.
348 Dette vil også være i tråd med anbefalinger fra Verdens Helseorganisasjon (WHO) og vil
349 bidra til at flere kvinner får gjennomført abort tidligere i svangerskapet.

350

351 **AUF vil:**

- 352 • Fjerne dagens formålsparagraf i abortloven, og gjøre gjennomgående endringer i
353 loven i tråd med dette.
- 354 • Grunnlovsfeste retten til trygg, selvbestemt abort.
- 355 • Avvikle abortnemdene og sikre selvbestemt abort frem til uke 18.
- 356 • Gjennomgå abortloven fra uke 18 til uke 22 for å finne en ordning hvor kvinner har
357 større grad av selvbestemmelse enn i dag.
- 358 • Fjerne hele § 2a om fosterreduksjon, og tillate fosterreduksjon på samme vilkår som
359 andre aborter.
- 360 • Gi primærhelsetjenesten mulighet til å gjennomføre og skrive ut resept som kan
361 hentes på apotek til å gjennomføre medikamentell hjemmeabort. Kvinner skal ha rett
362 på å gjennomføre abort på sykehuset om man ønsker det.
- 363 • Utvikle et faglig tilbud med helsepersonell som skal gi kvinner trygg informasjon og
364 oppfølging ved svangerskap og svangerskapsavbrudd.
- 365 • Lovfeste retten til oppfølging og behandling for kvinner som har tatt abort.
- 366 • Øke bevilgningene til hjelpetilbud for kvinner som har gått gjennom abort.
- 367 • Opprette en digital plattform gjennom med informasjon om svangerskapsavbrudd.
- 368 • Opprette kurs for etter- og videreutdanning av helsepersonell om veiledning om
369 abort.
- 370 • Gi kvinner mulighet for å takke nei til videre samtale med helsepersonell om
371 ønskelig.
- 372 • Iverksette kvalitetssikringsprosjekter og evaluering på tvers av helseforetak om
373 organisering og oppgavedeling ved abort.
- 374 • Ansette flere kvalifiserte helsepersonell, og gjøre tilgangen til tjenestene likere over
375 hele Norge.
- 376 • Gjøre NIPT-tester og tidlig ultralyd gratis.
- 377 • Si nei til alle typer reservasjonsrett for helsepersonell i abortspørsmål.
- 378 • Bevare paragraf 2C.
- 379 • At alle kvinner skal ha rett til å gjennomføre abort på sykehus dersom de ønsker det.
- 380 • Si nei til juridisk abort.
- 381 • Rettighetsfeste rett til sykedager både for mor og partner i forbindelse med abort.

- 382 • Senke prisen på kvinnelig sterilisering og oppnå lik egenfinansiering for kvinner og
383 menn.

384

385 **Mindretallets dissens ved Fawzi:**

386 *Stryke kulepunkt 354*

387 **3.2 Seksuell helse og seksualitetsundervisning**

388 Seksuell helse er en viktig del av alles liv, og den påvirkes av en rekke faktorer, deriblant
389 sosiale forskjeller. Disse forskjellene kan inkludere tilgang til helsetjenester, utdanning,
390 kulturelle normer og økonomisk status, og de kan ha betydelig innflytelse på hvordan ens
391 helse blir oppfattet og ivaretatt.

392

393 Alle mennesker har rett til en god seksuell helse. Det forutsetter at de grunnleggende
394 seksuelle rettighetene som å fritt og selvstendig å kunne velge sin partner uten å bli utsatt
395 for diskriminering eller kriminalisering, er ivaretatt hos alle. Andre rettigheter er rett til
396 seksualitetsundervisning, rett til og respekt for kroppslig autonomi, frihet fra vold og om man
397 ønsker å være seksuelt aktiv. AUF mener disse rettighetene skal ligge til grunn gjennom
398 skoleløpets seksualitetsundervisning.

399

400 Tilgang til kunnskap, informasjon og undervisning om seksualitet og seksuell helse er
401 grunnleggende for å gi mennesker mestringskompetanse og kontroll over sin egen seksuelle
402 og reproduktive helse. Det er derfor viktig at det offentlige går foran for å sørge for at alder,
403 sosioøkonomiske faktorer og sosiale forhold aldri hindrer mennesker i å få tilgang på god og
404 riktig kunnskap, informasjon om deres rettigheter og tilgang på helsetjenester som ivaretar
405 deres fysiske, psykiske og seksuelle helse.

406

407 En av de viktigste leverandørene av kunnskap om seksuell helse, er
408 seksualitetsundervisning. Dagens seksualitetsundervisning oppleves som gammeldags, og
409 vektlegger for lite grensesetting, legnings- og kjønns mangfold. Dette er på tross av nye
410 læreplanmål. Derfor må fagfornyelsen prioriteres mer økonomisk, slik at alle unge får tilgang
411 på seksualitetsundervisning gjennom hele utdanningsløpet.

412

413 **AUF vil:**

- 414 • At strategier for å bedre seksuell helse skal integreres som en del av det lokale og
415 nasjonale folkehelsearbeidet.
- 416 • Øke bevilgningen til forskning på bivirkningene av hormonell prevensjon av ulik
417 alvorlighetsgrad.
- 418 • At alle kommuner i landet skal ha et tilbud rettet mot ungdom og seksuell helse som
419 ivaretar anonymitet og å bygge ned stigma.
- 420 • At kommuner skal inkludere konsultasjoner om prevensjon for sine pasienter i
421 fastlegenes arbeidsoppgaver.

- 422 • At norske universiteter skal ta en større del i kunnskapsmiljøene rundt prevensjon for
423 menn.
- 424 • Styrke seksualitetsundervisningen i skolen og sikre at alle barn og unge lærer om
425 kjønn, seksualitetsmangfold og toleranse.
- 426 • Bedre finansieringen av fagfornyelsen slik at læreplanens mål om
427 seksualitetsundervisning overholdes.
- 428 • Styrke desentraliserte helsetjenester rettet mot unge i hele landet, som muliggjør god
429 seksuell helse for alle.
- 430 • Tilby gratis hjemmetesting for kjønnsykdommer som kan bestilles over nettet.

431 3.3 Kvinnehelse

432 Alle mennesker skal få et trygt helsetilbud og god oppfølging uavhengig av kjønn. I dag
433 møter mange norske kvinner utfordringer i helsevesenet. Mangel på kunnskap om
434 kvinnehelse er utbredt, og man har sett at kjønn påvirker på ulike måter hvordan behandling
435 fungerer.

436
437 Flere sykdommer som rammer kvinner er underprioritert i forskningen, og man har i dag
438 altfor lite kunnskap om kvinnelige sykdommer. Endometriose er en av de vanligste
439 kvinnesykdommene. Likevel er det altfor få som får diagnosen, og det tar lang tid. Når
440 metodene som blir brukt til behandling tar utgangspunkt i hvordan mannlige kropp
441 reagerer, kan det bevirke at kvinner kan få feil behandling. Derfor vil AUF at kvinnehelse og
442 hvordan kjønnsforskjeller påvirker helsearbeidere skal inn i alle helseprofesjonsutdannelse.

443
444 Mammografiprogrammet er et frivillig tilbud for kvinner mellom 50 og 69 år om
445 mammografiscreening annethvert år. Målet er å finne brystkreft i et tidlig stadium, slik at
446 færre kvinner dør av sykdommen. Om mammografibildene viser endringer i brystet, blir
447 kvinnen innkalt til tilleggsundersøkelser, og for de fleste viser undersøkelsene at endringene
448 er ufarlige. Forskere har senere tatt til orde for at denne metoden kan gi grunnlag for
449 overbehandling og skremsel, og ønsker derfor å se på nye måter å utrede for brystkreft på.
450 AUF mener alle kvinner har rett på å sjekke seg for farlige sykdommer, og ønsker derfor at
451 det forskes mer på andre utredningsmetoder og forbedringer i mammografiprogrammet.

452
453 Minoritetskvinner oppsøker helsetjenesten i mindre grad enn majoritetsbefolkningen, og er
454 samtidig overrepresentert negativt i levekårsundersøkelser. Samtidig er det mange
455 institusjoner som peker på at det er et stort behov for mer kunnskap om sosial ulikhet og
456 helse i minoritetsbefolkningen. Kombinasjonen av at mange minoritetskvinner ikke søker
457 helsehjelp, og er spesielt utsatt, fører ofte til forverring av ikke diagnoser, sykdommer, og
458 feildiagnostisering hos mange.

459
460 Frysing av egg ble mulig å gjøre privat i Norge i 2020, i utlandet har frysing av egg blitt til en
461 milliardindustri. Muligheten for å fryse ned egg kan være en god sikkerhet for kvinner som

462 ønsker barn på et senere tidspunkt. Likevel har denne teknologien avdekket noen
463 utfordringer andre steder i verden, blant annet kvinner som blir oppfordret av arbeidsgiver å
464 utsette å få barn for å satse på karrieren og med det få dekket prosedyren. AUF mener
465 valget rundt å få barn skal ligge hos kvinnen, og potensiell partner, ikke hos en arbeidsgiver.
466

467 **AUF vil:**

- 468 • Lage en handlingsplan for kvinnehelse for å sørge for et omfattende og koordinert
469 arbeid i hele Helse-Norge.
- 470 • Følge opp Kvinnehelseutvalgets NOU "Den store forskjellen — Om kvinners helse og
471 betydningen av kjønn for helse" og sette av 1 milliard til kvinnehelse.
- 472 • Sikre nok penger til forskning og behandling av kvinnerelaterte sykdommer.
- 473 • Ha tverrfaglig forskning på kvinners sykefravær – forskning som undersøker årsaker
474 knyttet til arbeidsforhold, vold, sosiale forhold og biologiske faktorer.
- 475 • Sikre at helsetjenestene i hele landet har tilstrekkelige ressurser til å avdekke og
476 behandle typiske kvinnesykdommer som f.eks. endometriose, kronisk
477 utmattelsessyndrom (ME) og andre kroniske lidelser.
- 478 • At det skal satses mer penger til kjønns spesifikk forskning på ulike symptomer og
479 behandlinger.
- 480 • Etablere krav til norske forskningsinstitusjoner om at kvinner skal inkluderes i kliniske
481 studier.
- 482 • At seksualundervisningen skal inneholde kunnskap om underlivssykdommer og
483 symptomene man kan oppleve.
- 484 • At hvordan kvinnehelse og kjønnsforskjeller påvirker helsearbeider skal inn i alle
485 helseprofesjonsutdannelser.
- 486 • Bedre oppfølgingen kvinner får etter fødsel, samt sikre flere rutinekontroller for mors
487 fysiske og psykiske helse etter fødselen.
- 488 • Ha økt fokus på informasjon til minoritetskvinner om offentlig helsetilbud.
- 489 • Øke kunnskapen i helsevesenet om helseutfordringer som særlig rammer
490 minoritetskvinner.
- 491 • Opprette egne fagområder for kvinners helse ved de medisinske fakultetene.
- 492 • At alle skal ha tilgang på gode helsetjenester ved behandling av kvinnesykdommer
493 uavhengig av hvor du bor.
- 494 • At det skal forskes på nye måter å behandle brystkreft på, i tillegg til
495 mammografiprogrammet.
- 496 • Styrke finansiering av NONEMI.
- 497 • Forby arbeidsgivere å tilby kvinnelige ansatte frysing av egg.
- 498 • Åpne for at ubrukte fryste egg kan brukes til eggdonasjon.
- 499 • Innføre en sanitærproduktstøtte etter modell fra cøliakistøtten i Sverige med mål om
500 å gjøre produktene billigere og mer tilgjengelig for alle.

501 3.4 Psykisk helse for menn og kvinner

502 Vår generasjon lever i en hverdag som styres av tøffe forventninger til hvordan man skal
503 prestere på skolen, fremstå i sosiale medier og ellers generelt leve livet sitt. Mangelen på
504 lavterskeltilbud og gode tjenester for psykisk helse skaper samtidig et vakuum som unge
505 fyller med selverklærte eksperter fra TikTok og selvdiagnostisering. AUF mener derfor at
506 uansett hvor du bor, hvem du er og om du trenger omfattende profesjonell hjelp eller bare en
507 trygg person å snakke med, så må tilbudet være der for deg.

508
509 Til tross for likestilling, ser vi at kvinner og menn behandles ulikt av helsevesenet. Selv om
510 dette jobbes med å tematiseres av helsevesenet, går det for sakte.

511
512 Jenter og kvinner er særlig sårbare når det kommer til stress og press, og blir også utsatt for
513 betraktelig mer reklame som fremmer en viss type kroppsideal. Jenter er i større grad utsatt
514 når det kommer til angst og depresjon, og oftere med spiseforstyrrelser. Derfor er det viktig
515 at vi tilpasser helsevesenet vårt, men også samfunnet og forventningene rundt, til denne
516 situasjonen. Og at lavterskel helsehjelp, men også mer spesialisert, er der når det trengs.

517
518 Jenters oppvekst er mer enn menn sine, preget av oppfordringer til å være mer
519 hjelpesøkende. Dette får konsekvenser for videre forhold til helsevesenet. Gutter psykiske
520 helse er i stor grad blitt tabubelagt og undergravd. Sterke kjønnsnormer og press gjør at
521 rommet for gutter til å snakke og oppsøke helsehjelp har blitt for smal. Det kan blant annet
522 føre til at menn og gutter i mye sjeldnere grad enn jenter og kvinner oppsøker helsevesenet.
523 Statistisk ser vi også at menn i snitt har lavere tilfredshet, og er overrepresentert blant
524 selvmordsstatistikken. Det er viktig at vi innfører reelle politiske tiltak, slik at menn både føler
525 trygghet i helsevesenet, og får den hjelpen de trenger.

526
527 Antallet unge gutter med psykiske diagnoser er høyere enn blant jentene, og dette kommer
528 spesielt av at gutter oftere får ADHD og autisme-diagnoser i en yngre alder. Symptomene på
529 disse, og mange andre diagnoser, utarter seg ganske forskjellige mellom kjønnene.
530 Kompetansen innenfor dette må derfor heves i både skolen og helsetjenesten, slik at flere
531 som trenger det blir oppdaget tidligere, samt at hjelpen de får blir god og effektiv.

532
533 **AUF vil:**

- 534 • Innføre helsestasjon for gutter i alle regioner.
- 535 • Sette ned et mannshelseutvalg med særlig fokus på psykisk helse, selvmord og
536 strukturer som hindrer menn i å oppsøke helsevesenet.
- 537 • Ha mer forskning på kjønnsforskjeller i symptomer på ulike psykiske diagnoser.
- 538 • Øke kompetansen i skolen for å fange opp lærevansker og psykiske lidelser hos
539 unge jenter.
- 540 • Øke fokus og forskning på kvinner med ADHD og autisme for en riktig og god
541 behandling.

- 542 • At alle elever skal ha rett på helsesykepleier på skolen hver dag.
- 543 • Bygge ut gode lavterskeltilbud i hele landet.
- 544 • Starte holdningskampanjer for å få flere gutter til å prate om hvordan man har det.
- 545 • Innføre årlig obligatorisk samtale med skolepsykologer for alle i grunnskolen.
- 546 • Bevilge mer penger til de kommunale helsestasjonene og innføre et minimumskrav
- 547 for åpningstider.
- 548 • At personer i aktiv rus må sikres tilgang til et krisesentertilbud med ansatte som har
- 549 tverrfaglig kompetanse på rus og vold.
- 550 • Styrke helsetjenestens kompetanse innen nasjonale minoriteters kultur og språk.
- 551 • Opprette lavterskeltilbud for nasjonale minoriteter med fokus på kultur, samfunnsliv
- 552 og identitet.

553 4.0 Et likestilt arbeidsliv gir et likestilt samfunn

554 Arbeid til alle er har alltid vært jobb nummer én for Arbeiderbevegelsen.

555 Gjennom et mangfoldig og inkluderende arbeidsliv reduserer vi økonomisk ulikhet og skaper
556 større frihet for alle.

557

558 Store forskjeller mellom folk skaper mistillit i samfunnet. Sosialdemokratiet må derfor arbeide
559 for å avgrense ulikhetene. Samfunn med urettferdig fordeling av makt, eiendom og formue
560 viser seg å være mindre økonomisk bærekraftig og bidrar til å øke forskjeller i mulighetene
561 for innbyggerne. Dette underminerer tilliten og kan svekke demokratiet.

562

563 Norge har et kjønnsdelt arbeidsliv, som er tydelig gjennom hele oppveksten. Dette skaper
564 forskjeller i lønn, utdanningsmuligheter og arbeidsvilkår. Skal vi sikre reell likestilling, må
565 dette kjønnsdelte arbeidslivet bekjempes.

566 Det er et faktum at mange minoriteter er mer sårbare for å stå uten arbeid, enn majoriteten.

567 Den viktigste grunnen til at det norske arbeidslivet fungerer er fordi vi har en mangfoldig
568 arbeidsstyrke hvor hele laget bidrar. Kampen er fortsatt ikke ferdig før alle har de samme
569 mulighetene til å lykkes.

570 4.1 Økonomisk selvstendighet og frihet

571 AUF har som mål å skape et arbeidsliv med lik tilgang til muligheter for alle kjønn. Arbeid, og
572 økonomisk frihet er noe av det viktigste i likestillingskampen. Det gir mulighet til å leve gode
573 liv, leve selvstendige liv der du ikke er avhengig av noen andre, og ikke minst så gir det oss
574 mening. Derfor har retten til en god økonomi en påvirkning på likestillingen.

575

576 Flere kvinner opplever i dag å leve i samboerforhold eller ekteskap fordi de økonomiske
577 ulempene ved å gå ut av forholdet er store. Enten fordi man har flyttet inn i leiligheter som
578 eies av partneren sin, eller fordi inntekten til partner er større enn ens egen. Deltidsstillinger
579 og midlertidige stillinger sikrer mindre økonomisk forutsigbarhet, og kvinner er
580 overrepresentert her. AUF mener ingen skal tvinges til å bli i et forhold for å opprettholde en
581 stabil økonomi.

582

583 Samtidig så vet vi at menn oftere enn kvinner jobber i privat sektor, særlig i bygg og anlegg. I
584 tillegg så er tre av fire arbeidsinnvandrere menn med lav fagorganisering. Dette er en sektor
585 som i større grad enn andre, utnytter arbeidstakere gjennom innleie, lønn og
586 konkurskriminalitet. I tillegg så ser vi også at menn er sterkt overrepresentert når det
587 kommer til dødsfall på arbeidsplassen, og at noen arbeidsgivere sier at de foretrekker å
588 ansette kvinner over menn. Derfor må vi bedre arbeidsvilkårene i de mannsdominerte
589 sektorene, og skape trygghet for hver enkelt arbeidstaker.

590

591 Retten til familietid, og tid i arbeid, gjennom foreldrepermisjonsordningen, er en av
592 sosialdemokratiets viktigste seire i likestillingspolitikken. AUF ønsker en todeling av
593 foreldrepermisjonen, i tillegg til å utvide permisjonstiden. I dag ser vi at det som oftest er mor
594 som tar ut den valgfrie delen i permisjonen. Det hindrer både kvinner fra å delta i yrkeslivet,
595 og ikke minst så hindrer det menn sin deltakelse i familielivet. Mannsutvalget pekte også på
596 at rammene for å kombinere arbeid og fritid er for dårlig for menn. Dette er med på å
597 opprettholde et uheldig kjønnsrollemønster som AUF er imot. En todeling av
598 foreldrepermisjonen er ett av flere tiltak som er anbefalt av mannsutvalget.

599

600 **AUF vil:**

- 601 • Lovfeste retten til heltid.
- 602 • Bevilge mer penger til kommunenes arbeid med å sikre flere hele og faste stillinger.
- 603 • Innføre en omgåelsesparagraf av modell etter skatteloven der man kan straffe
604 bedrifter for å prøve å unngå arbeidslivsreguleringene.
- 605 • Øke bevilgningene til arbeidslivstilsynet og utvide sanksjonene, særlig med fokus på
606 arbeidslivskriminalitet som rammer kjønnene.
- 607 • At foreldrepermisjonen todeles.
- 608 • Øke foreldrepermisjonen til 15 måneder.
- 609 • Ikke differensiere mellom full og redusert sats i bestemmelsene om stønadperioden
610 for foreldrepenge.
- 611 • At studenter skal få likestilles med lønnsinntakere til selvstendig opptjening av
612 foreldrepermisjon.
- 613 • At seks ukers permisjon i forbindelse med fødsel skal være forbeholdt begge
614 foreldre, og at fødsel før termin ikke skal medføre avkortning av mors permisjonstid.
- 615 • At far/medmor skal ha selvstendig opptjeningsrett til foreldrepermisjon tilsvarende
616 fedrekvoten ved uttak av 100 prosent foreldrepenge.
- 617 • Etablere trepartssamarbeid for bedre arbeid-familie-balanse i mannsdominerte
618 bransjer.
- 619 • Innføre rullerende barnehageopptak.
- 620 • At Skatteetaten skal oppfordre til samboerkontrakt ved flere registrerte på samme
621 adresse.
- 622 • At man skal utvide og forbedre hjelpeapparater rundt folk som trenger hjelp med å
623 komme seg ut av samboerforhold og ekteskap, gjennom både juridisk, økonomisk og
624 annen støtte.
- 625 • Forenkle prosessen med skilsmisse,
- 626 • Beholde dagens formålsparagraf i likestillingsloven.

627

628 ***Mindretallets dissens ved Gaute, Halvor, Håkon og Fawzi:***

629 *Stryke kulepunkt 626 og erstatte med:*

630

631 *Innføre en kjønnsnøytral likestillingslov*

632 **Mindretallets dissens v/ Gaute, Halvor, Håkon, Julia, Nimrah og Tobias:**

633 *Stryke siste avsnitt fra linjenummer 591 til 598 og kulepunkt 607 og erstatte med:*

634

635 *Alle familier i Norge er forskjellige. Likestillingens mål er å se at folk planlegger familielivet*
636 *ulikt, men bidra til at samfunnsretningen går mot mer reell frihet for alle. AUF mener det er*
637 *viktig å gi foreldre en god mulighet til å bli kjent med barnet sitt uten at de må bekymre seg*
638 *for inntekt. I dag har vi en tredelt foreldrepermisjon i Norge som består av mødrekvoten,*
639 *fedrekvoten eller medmorkvoten og en fellesperiode. Fellesperioden kan deles fritt. I dag er*
640 *tredelingen under press. Konsekvensen av å fjerne fellesperioden er at kvinner oftere vil*
641 *være den som er hjemme med barnet mer, og at menn får mindre mulighet til å være til*
642 *stede i de første perioden i barnets liv. AUF mener det er en styrke at begge foreldre har rett*
643 *til å være hjemme med barnet sitt og vil bevare tredelingen.*

644

645 **AUF vil:**

- 646 • *At foreldrepermisjonen tredeles, hvor 40% går til hver forelder, og 20% kan fordeles*
647 *fritt.*

648 **4.2 Barsel og fødetilbud:**

649 Barselperioden er de første seks ukene etter at kvinnen har født. Denne perioden må
650 fokuset ligge på å sikre en trygg tilværelse for alle nybakte foreldre. I dag strekker ikke
651 barsel tilbudet til. Lite plass fører til at flere kvinner må reise fra sykehuset før de selv
652 opplever at de er klare for det. Dette kan være vanskelig for kvinner og familier som allerede
653 har vært igjennom en stor belastning. AUF mener barseltilbudet skal styrkes slik at alle
654 kvinner kan være på sykehuset så lenge man har behov for det, da må det prioriteres
655 penger på ordningen og det må til en ny finansieringsmodell for å sikre kvalitet i
656 barselomsorgen. En god start på barseltiden er avgjørende for å trygge familien og gi god
657 oppfølging til barn fra første stund.

658

659 Fødselsdepresjon rammer kvinner i en periode barnet er avhengig av at mor og partner kan
660 være til stede og skape et trygt miljø for barnet. Fødselsdepresjon kan trigges av store
661 endringer og hvilke forutsetninger man har for å håndtere disse endringene. Derfor mener
662 AUF at barselomsorgen må styrkes betraktelig, kvinner må føle trygghet i sin nye
663 livssituasjon og må få hjelp og tilstrekkelig med oppfølging gjennom barselperioden, dette
664 betyr bedre oppfølging av amming, hjelp med fysioterapi og opptrening etter fødsel og at alle
665 skal få hjemmebesøk av jordmor i de første dagene etter fødsel.

666

667 I dag skal også alle kvinner få tilbud om samtale på sykehuset etter fødsel. Denne samtalen
668 er ikke tilstrekkelig da mange kvinner ofte er i sjokk, er utmattet etter fødsel eller av andre
669 grunner ikke er klare for en slik samtale. Derfor mener AUF at alle skal ha krav til å få en
670 samtale om fødselen på sykehuset når man selv er klar for det med en som var til stede

671 under fødselen. Dette må være et minstekrav for å følge opp kvinner som har vært igjennom
672 fødsel. Alle kvinner skal ha rett på en trygg og positiv fødselsopplevelse.

673

674 **AUF vil:**

- 675 • Styrke det forebyggende arbeid mot fødselsdepresjon og sikre tidlig hjelp dersom
676 man opplever fødselsdepresjon.
- 677 • At alle sykehus skal ha egne lokaler til barsel som har kapasitet til at kvinnen og
678 partner kan være på sykehuset så lenge det er behov.
- 679 • At alle skal ha rett på en samtale om fødselen på sykehuset når man selv er klar for
680 det med en som var til stede under fødselen.
- 681 • At alle skal få et gratis tilbud om sjekk og opptrening hos fysioterapeut under
682 svangerskap og etter fødsel.
- 683 • Sørge for flere og bedre lavterskeltilbud både før, under og etter fødsel, slik som
684 fysioterapi, sexolog og psykolog.
- 685 • At alle skal få mulighet til å gjennomføre seksukerskontroll hos jordmor.
- 686 • Sikre kvalifisert ammeveiledning på helsestasjon og sykehuset.
- 687 • At det skal være en pasientrettighet å få hjemmebesøk av jordmor 1-3 dager etter
688 hjemreise fra fødsel.
- 689 • Lovfeste retten til en trygg barsel - og fødselsomsorg.
- 690 • At alle kvinner skal ha rett til å ha med seg en støtteperson de selv velger under
691 svangerskap, fødsel og barsel.
- 692 • På sikt sikre at kvinner i kommuner med 90 minutters reisevei eller mer til sykehuset
693 får følge av en jordmor.
- 694 • Alle skal få tilbud om gratis sjekk og opptrening hos fysioterapeut etter fødsel
- 695 • Utdanne og rekruttere flere jordmødre gjennom flere utdanningsstillinger, økte
696 plasser på utdanningsinstitusjonene og økt bruk av utdanningsstillinger mellom
697 kommune og spesialisthelsetjenesten.
- 698 • Sikre papirløse kvinner gratis tilgang til svangerskaps-, fødsel- og barselomsorgen.
- 699 • Gjøre prøverørsforsøk gratis.
- 700 • At engangsstønaden ved fødsel økes til 1,5g

701 **4.3 Motvirke et kjønnsdelt arbeidsliv**

702 Som sosialdemokrater er vårt mål et arbeidsliv hvor du skal ha de samme mulighetene til å
703 bli det du vil uavhengig av kjønn du identifiserer deg som. Et kjønnsdelt arbeidsliv vil ikke
704 bare ramme arbeidstakeres økonomi, men hele samfunnet vil tape på at kjønn du
705 identifiserer deg som legger føringer for hvilket yrke du har. Et arbeidsmarked uavhengig av
706 kjønnsroller og kjønnsnormer vil gi et samfunn som motiverer unge kvinner og menn til å bli
707 akkurat det de vil og er gode på.

708

709 Arbeidsmarkedet er tross store forbedringer de siste årene, stadig kjønnsdelt. I offentlig
710 sektor utgjør kvinner 70%, mens det er omvendt i privat sektor. AUF mener det er en

711 selvstendig viktig verdi at menn har muligheten til å møte mannlige psykologer, og at kvinner
712 har kvinnelige kollegaer på byggeplassen. Det kan skape bedre forståelse, og tilhørighet.

713

714 Det er også svært kjønnsdelt hvem som har makt og innflytelse i norske styrerom. Selv om
715 menn ofte havner i bunnen når det kommer til lønn og arbeidsvilkår, og tendenser viser at de
716 taper terreng når det kommer til høyere utdanning, er de fortsatt overrepresentert i
717 lederstillinger og styreverv. Det er bra for kjønnene at dette jevner seg mer ut, men det er
718 også viktig for bedriftene med flere perspektiver.

719

720 Det er kvinner som er mest utsatt for seksuell trakassering og nedsettende holdninger på
721 arbeidsplassen. Men menn opplever dette også. Trakassering i alle former skaper utrygghet,
722 og ufrihet. AUF mener at det må gjøres mer for å bryte ned tabuene knyttet til dette, og for å
723 gjøre det enklere å varsle.

724

725 **AUF vil:**

726 • Styrke Yrkesrådgivingstjenesten i ungdomsskole- og videregående skole med økt
727 fokus på utradisjonelle yrkesvalg.

728 • Styrke kampanjer rettet mot utradisjonelle yrkesvalg.

729 • Ha en kvalitetsordning på norske arbeidsplasser for å vise at de er tilpasset alle
730 kjønn.

731 • Bevilge mer penger til organisasjoner som bryter ned det kjønnsdelte arbeidslivet,
732 slik som “menn i helse”, og “kvinner i elektro”.

733 • Jobbe for at slike organisasjoner har flere anledninger til å jobbe utadrettet og
734 oppsøkende.

735 • Lage en strategi for norske arbeidsplasser med tiltak for å motvirke seksuell
736 trakassering.

737 • At arbeidet mot seksuell trakassering skal tas inn i HMS-bestemmelsene i
738 arbeidsmiljøloven.

739 • At seksuell trakassering skal komme tydeligere frem i arbeidsgivers aktivitets- og
740 redegjørelsesplikt.

741 **4.4 Teknologi skal ikke begrense likestillingen**

742 Utviklingen av kunstig intelligens og teknologi er spennende og åpner mange dører i
743 samfunnet vårt. Det gir mulighet til høyere produktivitet, og raskere avklaringer. Men har
744 også store dilemmaer knyttet til algoritmer som ikke tar hensyn til minoriteter og
745 kjønnsforskjeller. Derfor trenger den teknologiske utviklingen tydeligere politiske rammer.
746 I kjølvannet av koronapandemien har vi sett en økning i bruken av hjemmekontor. Selv om
747 hjemmekontor byr på flere muligheter, er det kvinner som kommer dårligst ut av denne
748 løsningen. Der noen deler av samfunnet har fått økt produktivitet, er det flere kvinner som
749 ikke har fått det. Hjemmekontor er med på å forsterke kulturer der kvinner får dårligere
750 arbeidsmiljø, og må ta mer ansvar for familieoppgavene hjemme.

751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792

Både utdanning og arbeid innen teknologi er i stor grad dominert av menn. Det betyr at teknologisystemene, KI-systemene og den digitale hverdagen ikke nødvendigvis er utformet av en representativ del av befolkningen. Teknologien gjør det menneskene bak den vil at den skal gjøre, derfor er det viktig å sikre både representativitet i bransjen ved å oppfordre særlig kvinner til å gå inn i teknologiutdanninger, men også bevisstgjøring rundt fordommer og stereotyper slik at man unngår at KI og algoritmer forsterker ulikheter vi allerede har i samfunnet.

Et annet eksempel der teknologien preger likestillingen, er algoritmene i TikTok. Algoritmer som forsterker egne interesser, og viser deg videoer som avhenger av kjønnsidentiteten din bidrar til å skape parallelle virkeligheter. TikTok har også åpnet for en større polarisering av kjønnsdebatten gjennom mer steile fronter, og nærmere tilgang til personer som ønsker å innskrenke likestillingen.

TikTok kan også være en pådriver i visning og rekruttering til ekstremistiske miljøer. Ekstremismekommisjonen viser at terrorangrep fortsatt vises åpent på kanalen og at ekstremister bruker utbredte hashtagger til å nå ut med budskapet sitt. Også falske profiler brukes til å skape polarisering og ekstremisme. Liknende problemer finnes også i Meta og X. AUF mener at det er helt nødvendig å regulere, og ha et kritisk blikk på teknologien, slik at den ikke underbygger demokrati og likestilling.

Bruk av KI og digitale løsninger i ansettelsesprosesser har lenge blitt sett på som en løsning mot diskriminering i arbeidslivet og som et virkemiddel for et mer mangfoldig arbeidsliv. Dessverre genereres KI-systemene av det samfunnet de er skapt i og det har vist seg ved flere anledninger at digitale ansettelsesprosesser i stor grad favoriserer hvite menn framfor andre grupper. AUF mener at anonyme og digitale søknadsprosesser kan være et virkemiddel for mindre diskriminering i ansettelsesprosesser, men at disse løsningene ikke kan være KI-basert.

AUF vil:

- Sikre at kampanjer som *Jenter og teknologi*, *Girl Tech Fest* og *TENK Norge* skal brukes aktivt i skolen for å oppfordre kvinner til å velge utdanning innen teknologi.
- At universiteter i Norge aktivt skal opplyse om og undervise studenter i problematikk rundt diskriminering og fordommer innen teknologi.
- Opprette en godkjenningsordning for AI-modeller som i hensyntar kjønns- og legningsmangfold.
- Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet prioriterer gjennomføringen av EUs forordning om digitale tjenester i Norge og sikrer at organet som utpekes som tilsynsmyndighet, tildeles midler og personellressurser til å etablere et solid fagmiljø.
- Styrke forskningen, og gjøre finansieringen forutsigbar, når det kommer til tech-selskaperens rolle i polariseringen av kjønnsdebatten, og pådriverrolle for ekstremisme.

- 793 • Prioritere kritisk tenking og digital motstandskraft gjennom utdanningsløpet.
- 794 • Sikre en kunstig intelligens-strategi som sørger for at bruken av intelligente HR-
- 795 systemer blir gjort på en etisk og åpen måte, samtidig som man bevarer viktige
- 796 mellommenneskelige funksjoner i arbeidslivet.
- 797 • At den partssammensatte arbeidsgruppen som ser på fjernarbeid særlig skal
- 798 vektlegge likestillingshensyn.
- 799 • Styrke arbeidsgivers rolle i å tilrettelegge for gode arbeidsvilkår på hjemmekontor og
- 800 samtidig verne om retten til egenmelding ved sykdom.

801 4.5 Likestilling og inkludering i idrett og kultur

802 Kulturen og idretten har alltid vært, og er fortsatt, svært kjønnsdelt. Fra og med barndommen
803 blir mange fritidsaktiviteter delt inn i gutte- eller jenteaktiviteter. For å skape et mer rettferdig
804 samfunn må vi sikre at kvinner og menn har lik tilgang til og får lik støtte og anerkjennelse i
805 kulturen og idretten. Dette vil ikke bare bidra til et mer inkluderende samfunn, men vil også
806 gjøre kjønnsrollene mindre strenge

807

808 For å kunne oppnå likestilling, er det essensielt at idretten og kulturen er mangfoldig og
809 inkluderende, og at kvinner og menn blir likt prioritert. I mange år har idretten og kulturen
810 fungert som en fellesskapsarena, hvor store deler av befolkningen samler seg på tvers av
811 kulturer, og sosioøkonomiske bakgrunn. Samtidig har det fungert som et politisk verktøy for
812 å utjevne store forskjeller.

813

814 Dessverre har vi sett at både kultur og idrett er sterkt preget av ulikheter og urettferdigheter.
815 Kvinner, minoriteter og marginaliserte grupper har blitt nedprioritert, diskriminert og
816 underrepresentert.

817 Minoritetsgrupper og kvinner er ofte underrepresentert i styrer, trenerteam og andre ledende
818 posisjoner. Dette kan føre til at deres perspektiver og behov ikke blir tilstrekkelig representert
819 og adressert. Samtidig ser vi også at kvinneidrett flere steder blir systematisk nedprioritert
820 når det kommer til tilgang på idrettshaller.

821

822 I tillegg til direkte diskriminering, blir også minoritetsgrupper holdt utenfor på grunn av
823 sosioøkonomisk bakgrunn. Økonomiske barrierer kan gjøre det vanskelig for noen
824 minoritetsgrupper å delta i fritidsaktiviteter på lik linje med andre. Kostnadene knyttet til
825 medlemskap i idrettsklubber, deltakelse i konkurranser eller kjøp av utstyr kan være
826 uoverkommelig for familier med lav inntekt.

827 Mange barn med samisk eller kvensk bakgrunn lever uten arenaer hvor de får utøve sin
828 religion, sitt språk og sin kulturelle identitet, på grunn av fornukspolitikken. Samtidig
829 blir folk med nedsatt funksjonsevne systematisk holdt utenfor disse sektorene. Samfunnet
830 må legge til rette for at alle kan delta i kulturen og idretten.

831

832 **AUF vil:**

- 833 • At staten skal gi støtte til prosjekter som jobber med å skape et mer mangfoldig
834 kultur-Norge som JM Norway's "Taktskifte" og Dansit's "Pilotprosjekt: Tilgjengelig
835 Gjøring".
- 836 • Gi støtte til NRK for å videreutvikle fast programtilbud for kvenske, samiske og
837 skogfinske barn.
- 838 • Utvide minoritetspotten som forvaltes av Kulturrådet.
- 839 • At regjeringen skal sette ned en utredningsgruppe for å se på hvordan rekrutteringen
840 til både det frivillige og profesjonelle kulturlivet skal være bredere i et
841 mangfoldsperspektiv.
- 842 • At man skal ha tilgang på minst ett gratis kultur og idrettstilbud samme hvor man bor i
843 Norge og at deltakelsen skal være gratis frem til 20 år.
- 844 • Sikre at alle har tilgang til offentlig og private kulturtilbud.
- 845 • At offentlig og privat sektor må samarbeide med frivillighet for å sikre tilgjengelig
846 informasjon om kultur- og fritidsaktiviteter for folk med funksjonsnedsettelse.
- 847 • At bevilgningene til ledsagerordninger, aktivitetshjelpemidler og transport til og fra
848 aktiviteter må økes, og gjelde på tvers av kommunegrenser.
- 849 • At alle barne- og ungdomsorganisasjoner må sikres nødvendige ressurser for at
850 medlemmer med funksjonsnedsettelse og kroniske lidelser kan delta på lik linje med
851 andre.
- 852 • Sørge for at støtteordningene fra NAV som går til deltakelse i idrett og kultur, skal gå
853 direkte til idrettslaget.
- 854 • Sikre aktivitetshjelpemidler til alle med nedsatt funksjonsevne over 26 år.
- 855 • Ha gjennomgang med alle idrettskretser om manglende anleggskapasitet og bevilge
856 en anleggsmilliard over statsbudsjettet hvert år frem til alle barn har mulighet til å
857 delta i idretten på lik linje.
- 858 • Stille krav om at statlige områdesatsinger skal inkludere mål om økt deltakelse i idrett
859 og kultur.
- 860 • At Stortinget som et ledd i å sikre en inkluderende fritid for unge gutter, vedtar en
861 nasjonal gamingsstrategi der det legges konkrete planer for etablering av felles
862 møtesteder for gaming i alle landets kommuner.
- 863 • Øke anleggskapasiteten slik at treningstider blir mindre kjønnsdelt.

864 5.0 AUFs oppgjør mot diskriminering

865 En forutsetning for deltakelse i et demokratisk samfunn er at alle har like muligheter til å
866 delta uavhengig av forutsetninger. I dag opplever dessverre alt for mange å bli diskriminert
867 og møtt med hatytringer, barrierer for å delta og rasisme. Fordommer finner vi igjen i de mer
868 samfunnsmessige strukturene, men også i form av stigmatiserende holdninger i hverdagen
869 til folk som på forskjellige måter tilhører minoritetsgrupper. Vi trenger derfor
870 sosialdemokratisk politikk som motvirker kreftene, som stadig dytter grupper av folk ut av
871 samfunnet.

872 5.1 Alle samer skal leve trygge liv- fritt fra diskriminering

873 Fornorskning i Norge innebar en politikk og en rekke prosesser som aktivt motarbeidet
874 samisk og kvensk språk, kultur og samfunnsliv til fordel for majoritetens språk og kultur. Selv
875 om den målrettede fornorskningen av samer og kvener ble avsluttet på 1960-tallet, har
876 påfølgende politikk og prosesser fortsatt å påvirke samisk og kvensk kultur, språk,
877 næringsliv og samfunnsliv negativt.

878
879 Fornorskningstiltakene var en bevisst og målrettet politikk ført av staten som hadde som mål
880 å assimilere samer og kvener i Norge. Denne politikken har etterlatt alvorlige konsekvenser i
881 det samiske og kvenske samfunnet, inkludert traumer, analfabetisme,
882 mindreverdighetsfølelse og tap av identitet. Den statlige fornorskningsprosessen har ført til
883 utryddelse av samisk og kvensk språk, kultur og identitet. Konsekvensen av dette er at
884 kvensk anses som et truet språk, og at mange sliter med å ta igjen det tapte.

885
886 Arven etter fornorskningen er hets og rasisme mot samer og kvener, som dessverre har blitt
887 normalisert over lengre tid. Over halvparten av den samiske befolkningen i Norge har
888 opplevd diskriminering på bakgrunn av etnisitet, og de siste fem årene har antall
889 anmeldelser på grunn av hatkriminalitet økt.

890
891 I dag opplever mange unge samer generasjonstraumer grunnet fornorskningspolitikken
892 deres foreldre, besteforeldre og oldeforeldre gikk gjennom fra seint 1800-tallet til 2000-tallet.
893 Generasjonstraumer, som kan gjenkjennes i følelse av tap, sorg, identitetskrise og det å
894 føles marginalisert, er et samfunnsproblem i Sápmi som AUF skal ta på alvor. Det er viktig at
895 storsamfunnet lytter til deres historier, støtter deres kamp for å ta tilbake/bevare sin identitet,
896 og at Norge som land bidrar til et inkluderende samfunn der alle samer føler seg trygge og
897 respekterte.

898
899 Norge har flere nasjonale minoriteter som historisk sett vært utsatt for diskriminering og
900 marginalisering, noe som har påvirket deres psykiske helse og samfunnsdeltakelse. For å
901 fremme likestilling og inkludering, er det nødvendig med målrettede tiltak innen psykisk

902 helse, rasisme, inkludering, kultur og samfunnsliv. AUF vil sikre like muligheter for nasjonale
903 minoriteter som majoritetsbefolkningen.

904

905 AUF vil stå skulder til skulder med den samiske og kvenske befolkningen i kampen for å
906 bekjempe fordommer, hets og diskriminering på bakgrunn av etnisitet.

907

908 **AUF vil:**

- 909 • Opprette et nasjonalt kompetansesenter om fornorskingspolitikk og urett, med ansvar
910 for forskning, dokumentasjon, holdningsskapende arbeid, formidling og
911 forsoningsarbeid.
- 912 • Styrke ordningen med samiske veivisere og organisasjoner og institusjoner som
913 jobber med å fremme samiske rettigheter.
- 914 • Sette i gang et arbeid med å etablere et nasjonalt minnesmerke over
915 fornorskingsprosessen.
- 916 • Ha et krafttak for samisk og kvensk språk og kultur i områder hvor
917 fornorskingsprosessene slo hardest inn gjennom økt støtte til kunst- og
918 kulturutøvelse i samisk forvaltningsområde.
- 919 • Bevilge mer penger til ISFI- Internšunala Sámi Filbmainstituhtta (Internasjonale
920 samiske filminstitutt) sitt arbeid med oversetting til samisk og utvikling av samiske
921 filmsatsinger.
- 922 • At det skal gjennomføres flere undersøkelser om psykisk helse blant samer og
923 kvener.
- 924 • Lage en strategi for å bedre psykisk helsehjelp blant denne delen av befolkningen.
- 925 • Gi økte midler til forebyggende arbeid og oppfølgingsprogram for psykisk helse i
926 Sápmi.

927 5.2 Fordommer og hverdagsrasisme

928 Samfunnsstrukturene som skaper hindringer for folk med minoritetsbakgrunn kommer ikke
929 av seg selv, men skapes gjennom et samfunn hvor rasistiske holdninger får fotfeste og ikke
930 aktivt bekjempes. For å løse de store strukturelle utfordringene trenger vi også et oppgjør
931 med hverdagsrasismen og fremmedfiendtligheten. Å bekjempe rasismen i samfunnet, starter
932 med å bekjempe holdninger gjennom antirasisme.

933

934 Vi vet allerede fra forskning gjort i Norden at minoritetsungdom oftere blir stoppet av politiet
935 på gaten, sammenlignet med befolkningen ellers. Samtidig erfarer vi utfordringer med
936 rasisme i mange andre yrkesgrupper. Dette skjer i form av billettkontrollører som ofte
937 stopper folk med minoritetsbakgrunn, lærere som bidrar til stigmatisering av grupper eller
938 butikkansatte som mistenker deg for å ha tatt noe på grunn av hvordan du ser ut. Man kan i
939 samfunnsdebatten ha lett for å bagatellisere disse formene for rasisme, og konsekvensene
940 av dem for folk, men uvitenhet som skaper skiller mellom folk er noe sosialdemokratiet alltid

941 har gjenkjent som skadelig. Vårt viktigste redskap for å bekjempe dette må være å gi økt
942 kunnskap.

943

944 Skolen er en arena hvor disse utfordringene fort kan få store konsekvenser. Det er ikke
945 lærernes ansvar å alene sørge for at samfunnet blir mer antirasistisk, men det er samfunnets
946 ansvar å utstyre fellesskolen med den kompetansen som trengs for å gjenkjenne og
947 bekjempe rasisme. Lærere må da selv både få kompetanse nok til å kunne være bevisst
948 rundt sine egne holdninger, måter å snakke på, og måter å møte barn og foreldre med
949 minoritetsbakgrunn. Samtidig som man har et bevisst forhold til bekjemping av rasisme i
950 skolegården.

951

952 Samtidig som at noen opplever at vi har et lite representativt politi, samt at flere har lavere
953 tillit til dem, har vi et regelverk som forbyr religiøse hodeplagg for uniformert politiet. Dette
954 bidrar til at færre som ønsker å bidra til samfunnet får mulighet til dette. AUF ønsker å tillate
955 religiøse hodeplagg i politiet for å sikre mangfold, inkludering og et bredere lag på samme
956 måte som det norske militæret har gjort siden 2012. Dette kommer ikke til å løse de store
957 utfordringene vi har i politiet, men det er en god vei mot mer kulturkompetanse hos politiet,
958 og er prinsipielt viktig for at alle skal ha de samme mulighetene til å lykkes.

959

960 Et annet aspekt ved holdninger og hverdagsrasisme, er at det i Norge har vært forsket lite på
961 forekomsten og konsekvensene av det. Vi vet som samfunn for lite om hvordan denne typen
962 stigmatisering utarter seg, og hva det gjør med gruppene som blir utsatt. Derfor må det også
963 bevilges mer penger til forskning på feltet, både for å kartlegge omfanget og hvordan
964 problemet oppfattes, men også for å konkret komme fram til flere løsninger på problemene.

965

966 **AUF vil:**

- 967 • Øke kompetansen om rasisme og antirasisme i offentlige institusjoner.
- 968 • At vekterutdanninger i større grad må inneholde opplæring innenfor rasisme og
969 fordommer, både i form av håndtering av hendelser, men også håndtering av egne
970 fordommer.
- 971 • At rasisme og fordommer må bli en eksplisitt del av kompetansemålene i
972 sikkerhetsfaget på VG3.
- 973 • Sørge for kompetanseheving og etterutdanning for lærere i å oppdage og motvirke
974 rasisme i skolen.
- 975 • At det opprettes et standardisert opplæringsløp for ansatte i skole og barnehage, for
976 å sette dem bedre i stand til å jobbe med minoritets elever.
- 977 • At det bevilges mer midler til forskning på rasisme, stigmatisering og
978 fremmedfiendtlige holdningers omfang og konsekvenser.
- 979 • At historieundervisning om rasisme i større grad også legger fokus på relevante
980 norske eksempler.
- 981 • At uniformert politi skal få lov til å bære religiøse hodeplagg.

- 982 • At kampen mot diskriminering i arbeidslivet basert på etnisitet og fordommer må
983 styrkes ytterligere gjennom etablering av partsnettverk i arbeidslivet som følger
984 situasjonen.
- 985 • Styrke organisasjonene på antidiskrimineringsfeltet.
- 986 • Opprette et eget ressurscenter for mennesker som har vært utsatt for rasisme.
- 987 • At rasisme og praktisk håndtering av diskriminering i skolen skal bli en del av
988 lærerutdanningen.
- 989 • At Regjeringen legger opp til en evaluering av behandlingen av ofre for rasisme og
990 ekstremisme i Norge etter andre verdenskrig.
- 991 • At Arve Beheim Karlsens minne får oppreisning, at hans historie inngår som en del
992 av demokratiundervisningen i ungdomsskolen, og at hans familie får en offentlig
993 beklagelse.

994 5.3 Strukturell rasisme

995 Samtidig som det er politiske krefter som forsøker å benekte at strukturell rasisme eksisterer
996 i samfunnet, får disse strukturene direkte konsekvenser for mennesker med
997 minoritetsbakgrunn. Disse strukturene springer ut av holdningene våre, men problemet må
998 angripes fra begge ender. Både der de oppstår, men også der de får konsekvenser.

999
1000 På boligmarkedet blir forskjellene mellom oss tydeligere, men også forskjellene mellom dem
1001 som må oppleve rasisme og ikke. Vi leser flere historier om småbarnsfamilier som ikke får
1002 tak i utleieboliger på grunn av diskriminering.

1003
1004 På arbeidsmarkedet er situasjonen også utfordrende for mange. Tall fra Bufdir viser blant
1005 annet at jobbsøkere med utenlandskklingende navn gjennomgående har 24 prosent mindre
1006 sjanse for å bli innkalt til jobbintervju enn andre jobbsøkere. Denne diskrimineringsraten er
1007 10 prosent i statlig og kommunal sektor, mot hele 35 prosent i privat sektor. Tiden for at bare
1008 det offentlige tar ansvar for prøveprosjekter med anonyme jobbsøknader og lignende
1009 prosjekter er forbi, og vi trenger et tydeligere krav og lovverk rettet mot arbeidsgivere.

1010
1011 Strukturene i samfunnet vårt omfatter også sosioøkonomiske forhold som går i arv.
1012 Sosialdemokratisk politikk er i seg selv antirasistisk, ved at den sikrer sosial mobilitet
1013 uavhengig av situasjonen vi er født inn i. Likevel krever det også flere målrettede tiltak for å
1014 konkret bekjempe at folk med minoritetsbakgrunn er overrepresentert i
1015 fattigdomsstatistikken, og de konsekvensene det har. Bedre offentlig helsevesen, et
1016 boligmarked hvor man ikke er avhengig av foreldre som kausjonister, økt stipend som gjør
1017 det å være fulltidsstudent mulig for alle, er tiltak som også må sees i sammenheng med
1018 kampen for å bekjempe strukturell rasisme.

1019
1020 **AUF vil:**

- 1021 • Innføre krav om anonyme søknader hos utleieselskaper.

- 1022 • Ha med minoritetsfamilie-perspektivet i nye reguleringer av leiemarkedet.
- 1023 • Sørge for at diskrimineringsnemnda også innenfor boligleiemarkedet kan tilkjenne
- 1024 oppreisning til ofre for diskriminering.
- 1025 • Styrke Likestillings- og diskrimineringsombudets arbeid med opplysning om
- 1026 lovgivningens vern mot diskriminering.
- 1027 • Teste ut krav om anonyme jobbsøknader i privat sektor.
- 1028 • Innføre nasjonal kvitteringsordning mot etnisk profilering i politiet, som bygger på
- 1029 erfaringene fra den gjennomførte piloten i Oslo kommune.
- 1030 • Stille krav til alle fylkeskommuner om å utarbeide en handlingsplan mot strukturell
- 1031 rasisme.
- 1032 • Sikre gratis rettshjelp i likestillings og diskriminerings saker.
- 1033 • At lek- og fagdommere skal sikres systematisk opplæring om fordommer knyttet til
- 1034 kjønn og seksualitet og hvordan strukturene som rasisme og fordommer kan påvirke
- 1035 beslutninger.
- 1036 • Senke terskelen for å inndra skjenkebevillingen på utesteder på bakgrunn av rasisme
- 1037 og diskriminering.
- 1038 • Forbedre aktivitets- og redegjørelsesplikten.
- 1039 • Innføre flere mangfoldskontakter i offentlig sektor.

1040 5.4 Like muligheter uavhengig av funksjonsevne

1041 Alle som er født i Norge skal ha de samme mulighetene uavhengig av funksjonsevne. Altfor
1042 ofte ser vi at det ikke er tilfellet for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Mange av våre
1043 offentlige bygg, togstasjoner og fremkomstmidler, og fritidsaktiviteter er ikke universelt
1044 utformet. Dette bryter med menneskerettighetene.

1045
1046 Gjennom CRPD-konvensjonen i FN har Norge rettslig forpliktet seg til å overholde og følge
1047 bestemmelsene i konvensjonen, men ikke tatt de nødvendige stegene for å gjennom
1048 lovverket sikre at konvensjonen følges. Loven skal verne om rettighetene til personer med
1049 funksjonsnedsettelse og motvirke diskriminering mot funksjonshemmede. AUF mener det
1050 har tatt for lang tid å inkorporere CRPD i lovverket. Vi må sikre at også rettighetene for
1051 mennesker med nedsatt funksjonsevne omfattes av lovverket.

1052
1053 Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) gjør at personer med et assistansebehov får leve det
1054 livet de ønsker, på sine egne premisser. I dag er denne ordningen finansiert og kontrollert av
1055 kommunene, og tilbudet har store variasjoner fra kommune til kommune. Som følge av dette
1056 lever mange mennesker med behov for, og krav på, BPA med et usikkert tilbud. Vi må sikre
1057 forutsigbarhet i tilbudet, ved en statlig finansiering av ordningen, og regler som sikrer at man
1058 beholder sitt vedtak uavhengig av kommunegrenser. Retten til BPA finner vi i dag i pasient-
1059 og brukerrettighetsloven, noe som i liten grad gir mening med tiltakets formål. BPA er ingen
1060 helsetjeneste, og samfunnets syn på funksjonshemmede som syke og ressurssvake må

1061 motarbeides også gjennom lovgivning. Dette handler om folks grunnleggende frihet, og bør
1062 derfor inn i likestillingslovgivningen.

1063

1064 **AUF vil:**

- 1065 • At regjeringen umiddelbart skal sørge for at CRPD inkorporeres i
- 1066 menneskerettighetsloven, i tråd med regjeringens ekspertutvalg sin anbefaling.
- 1067 • Følge opp ekspertutvalgets anbefalinger om de andre nødvendige lovendringene
- 1068 som må gjennomføres for å overholde konvensjonen.
- 1069 • At kommunene får i oppgave å kartlegge hinder for deltakelse, og lager planer for
- 1070 hvordan det skal følges opp.
- 1071 • At alle offentlig tilgjengelige bygg og tjenester skal være universelt utformet og
- 1072 tilgjengelig for alle innen 2030.
- 1073 • Øke rammen til aktivitetshjelpemidler slik at den dekker det reelle behovet.
- 1074 • Gjøre BPA statlig finansiert.
- 1075 • At BPA legges i en egen lov hjemlet i Likestillingsloven.
- 1076 • BPA knyttes til folkeregistrert adresse slik at man kan benytte assistansen uavhengig
- 1077 av kommunegrenser.
- 1078 • Fjerne egenandeler tilknyttet BPA-ordningen.

1079 5.5 Transpersoners rettigheter må styrkes

1080 For AUF er det viktig at alle skal være trygge på at de skal få de medisinske tilbudene de
1081 trenger. Men i dag finnes det for lite kunnskap om og for dårlig tilbud for transpersoner i
1082 Norge. Spesielt i distriktene er det lite tilgang til ressurser, det må endres, og alle må ha et
1083 tilbud ved sitt helseforetak.

1084

1085 Det er også stor mangel på kompetanse innenfor feltet. Oslo har en helsestasjon for kjønn
1086 og seksualitet der man kan få informasjon og hjelp til å få behandling. Dette tilbudet er kun
1087 tilgjengelig for de som er folkeregistrert i Oslo og er det eneste tilbudet av sin sort i landet.
1088 Slike tilbud for behandling, rådgivning og oppfølging er en viktig ressurs for transpersoner og
1089 et slikt tilbud må være tilgjengelig i samtlige helseforetak.

1090

1091 Samtidig er det fortsatt stor mangel på nødvendig kunnskap for å gi transpersoner riktig
1092 behandling og oppfølging. Blant annet i overlappen mellom kjønnsinkongruens og psykiske
1093 lidelser er det lite kunnskap. Dette kan gi både pasienter og helsepersonell mindre sikkerhet
1094 i diagnosene de setter. I tillegg er det lite kunnskap om behandlingsmetoder og oppfølging
1095 av transpersoner. For å sikre en tryggere og bedre behandling av transpersoner mener AUF
1096 at det skal satses mer på forskning på feltet.

1097

1098 I tillegg er det stor mangel på kunnskap om behandling av ikke-binære, og i dag får de ikke
1099 tilbud om behandling ved NBTk. AUF mener derfor det må settes i gang

1100 forskningsprosjekter på behandling av ikke-binære, slik at vi sikrer et likeverdig tilbud for alle
1101 som sliter med kjønnsinkongruens.

1102

1103 **AUF vil:**

- 1104 • At det skal være minst et sykehus med behandling for folk med kjønnsinkongruens i
1105 alle regioners helseforetak.
- 1106 • At kjønnsbekreftende behandling ikke skal kategoriseres som «utprøvende medisin».
- 1107 • At hormonbehandling av mennesker med kjønnsinkongruens bør være et tilbud i alle
1108 helseregioner eller helseforetak.
- 1109 • At rikshospitalet sitt 'monopol' på behandling av pasienter med kjønnsinkongruens
1110 skal fjernes.
- 1111 • At medisinsk behandling for transpersoner skal kunne gis fra en alder av 16 år, etter
1112 en psykologisk undersøkelse.
- 1113 • At Norge skal ha lover som gir barnevernet rett til å gripe inn i familier der barn
1114 nektes å utøve sin kjønnsidentitet etter Canada sitt eksempel.
- 1115 • Bevilge penger til forskning på overlapp mellom kjønnsinkongruens og andre
1116 psykiske lidelser, for å unngå feilbehandling.
- 1117 • Starte forskningsprosjekter på behandling av ikke-binære, for å sikre et likeverdig
1118 tilbud til alle med kjønnsinkongruens.
- 1119 • Innføre et tredje juridisk kjønnsalternativ.
- 1120 • At det opprettes en klageinstans utenfor NBTS.
- 1121 • At medisiner for kjønnsbekreftende behandling regnes som livsnødvendig medisin for
1122 flyktninger som har kjønnsinkongruens.

1123 5.6 Folk som bryter med kjønns- og legningsnormer

1124 Kjønn og seksualitet er en grunnleggende del av vår identitet som mennesker. Menneskets
1125 ukrenkelige rett til egen kjønns- og legningsidentitet er noe som både kan sikre, og begrense
1126 muligheter i livet. AUFs visjon er et samfunn der alle skal elske den de vil, og være den de
1127 er, i trygghet.

1128

1129 Den skeive delen av befolkningen kommer dårligere ut enn befolkningen ellers på
1130 levekårsundersøkelser, samtidig som det er en utfordring at levekårene til mennesker som
1131 bryter kjønns- og legningsnormer i altfor sjelden grad undersøkes. Det kan være flere
1132 grunner til at skeive har dårligere levekår. Man kan ha opplevd avvisning av mennesker i
1133 nær relasjon, skam, mangel på god helseoppfølging, hets og hat, og minoritetsstress. Bedre
1134 lovgivning, helse- og utdanningsløp og sosial aksept er helt nødvendig for å rive ned
1135 strukturer og normer som begrenser folk.

1136

1137 Dagens samfunn er preget av mangelfull læring rundt seksualitet, legning og
1138 kjønns mangfold, noe som brer seg over alle velferdstjenester. Skeive finnes i alle
1139 kommuner, men tilbudene ulike kommuner har, er for varierende. Og selv etter nye

1140 læreplaner er seksualitetsundervisningen for mangelfull. Kunnskap og normalisering er noe
1141 av det viktigste vi gjør for å unngå fordommer og negative holdninger.

1142

1143 En av de gruppene som har dårligst levekår, er de som opplever dobbeltdiskriminering.
1144 Dette gjelder de som både er skeive, men også har et mangfold når det kommer til hudfarge
1145 eller funksjonsevne. Dette, samtidig som vi ser flere religiøse miljøer, eller andre lukkede
1146 miljøer, som fortsatt aktivt diskriminerer skeive. Dette kan vi ikke akseptere. Derfor må vi
1147 føre en mer offensiv politikk mot dobbeltdiskriminering.

1148

1149 Et mer inkluderende samfunn omfatter alle steder der vi lever våre liv; i skolen, på
1150 arbeidsplassen, fritidstilbudet eller i eldreomsorgen. Derfor må den skeive politikken, og
1151 velferdspolitikken sees tydeligere i sammenheng.

1152

1153 25. juni opplevde Norge nok et terrorangrep, rettet mot skeive. I kjølvannet av terroren skrev
1154 flere unge skeive at de var redde, og mange følte på store usikkerheter og skamfølelse
1155 knyttet til egen identitet. AUF vil understreke at politikere, mediepersonligheter, journalister,
1156 redaktører og andre som er synlige i det offentlige ordskiftet har et særlig ansvar for å velge
1157 sine ord og talemåter for å motvirke hat, negative holdninger og radikalisering. Samtidig som
1158 samfunnet må sikre bedre oppfølging av mennesker som har opplevd terror eller frykt for
1159 vold.

1160

1161 **AUF vil:**

- 1162 • At alle ansatte i offentlig sektor og rettsvesenet skal ha gått gjennom et tilbud
1163 tilsvarende Rosa kompetanse, og at kjønns- og seksualitetsmangfold er en del av
1164 tillitsvalgt og verneombud-opplæringen på arbeidsplasser.
- 1165 • Pålegge alle kommuner handlingsplaner eller andre styrende dokumenter som tar
1166 opp levekår for minoritetspersoner.
- 1167 • Avsette mer frie forskningsmidler til forskning på kjønns- og legningsmangfold, og ha
1168 mer jevnlig levekårsundersøkelser for skeive.
- 1169 • Øke finansieringen til organisasjoner, kunnskapsinstitusjoner og
1170 forskningsinstitusjoner som jobber med mangfold.
- 1171 • Gjøre helsestasjon for kjønns- og seksualitetsmangfold til et nasjonalt
1172 kompetansesenter, og gjøre dette tilbudet tilgjengelig i alle regioner.
- 1173 • Opprette en søkbar pott under BUFDIR til organisasjoner som ønsker å gjøre
1174 oppsøkende arbeid for å bedre holdningene til skeive.
- 1175 • Opprette et nasjonalt pride-fond til lokale pridemarkeringer.
- 1176 • At det skal gjennomføres en særskilt satsing på å bedre levekårene til den samiske
1177 befolkningen.
- 1178 • Kutte all statlig støtte til organisasjoner, og religiøse samfunn som diskriminerer
1179 skeive og sikre jevnlig kontroll på dette.
- 1180 • Opprette et statlig minnesmerke etter 25. juni-terroren.

- 1181 • Styrke diskrimineringsvernet i antidiskrimineringsloven til å omfatte alle seksuelle
1182 minoriteter.
- 1183 • At politiet og påtalemyndighetene jevnlig skal rapportere for hvordan de ivaretar
1184 skeives rettigheter.

1185 5.7 Likestillingas neste steg

1186 Kjønns skiller oppstår fra start i livet, og utover i livet oppstår problemer som skyldes
1187 kjønnsforskjeller og hvordan samfunnet møter disse. Det er ingen tvil om at menn i dagens
1188 samfunn møter en del kjønns skiller som skaper problemer fordi man er mann. Dette blir
1189 synlig allerede i oppveksten, og forsterkes for mange gjennom skoleløpet. Særlig gutter med
1190 flere sårbarhetsfaktorer er utsatt. Unge menn født sent på året, som er vokst opp i fattigdom
1191 og har foreldre med lav eller ingen utdanning er statistisk sett langt mer sannsynlig til å
1192 handle på skråplanet enn unge kvinner født tidlig på året og oppvokst i middelklassen.

1193

1194 I etterkant av covid-19-pandemien mistet mange unge tilliten til fellesskapet. Fra å være en
1195 velferdsstat som stiller opp for deg, opplevde mange en stat som fratok deg muligheten til å
1196 være sosial og skapte ensomhet og følelse av utenforskap. I kombinasjon med en fortelling i
1197 sosiale medier om at skatt er noe som fratrar deg mer økonomisk frihet enn det gir, er
1198 summen en ung generasjon som ikke nødvendigvis ser fellesskap og en sterk velferdsstat
1199 som et gode. AUF mener derfor sosialdemokratiet må arbeide for å gjenvinne tilliten til
1200 fellesskapet blant unge menn.

1201

1202 I Stoltenbergutvalget (2019) og Mannsutvalget (2024) fremheves mange av de utfordringene
1203 gutter møter gjennom livet, særlig i oppveksten. Det er et stort problem at mange gutter og
1204 unge menn etter 12 eller 13 år i fellesskolen er mindre motivert for voksenlivet enn de burde
1205 vært, og skoletrøtthet og demotivasjon gir et altfor stort frafall blant guttene. Dette skriver
1206 AUF mer utdypende om i skoleprogrammet (behandles under AUFs landsmøte i 2024). Det
1207 er avgjørende at gutter får sosialiseres tidlig, får venner i barndommen og får lære i
1208 fellesskap. AUF mener derfor tiden er inne for å gjøre barnehagen obligatorisk fra barnet har
1209 fylt 2 år, og sikre at denne er gratis og tilgjengelig for alle barn.

1210

1211 AUF mener at alle unge har hoder og hender fellesskapet trenger. Alle unge menn har
1212 egenskaper å tilføre fellesskapet, men for ofte møter unge menn et fellesskap som ikke
1213 spiller de gode. Skal det skje, må velferdsstatens forskjellige etater legge til rette for menn
1214 med behov for hjelp i hverdagen. Flere kommuner har vellykkede prosjekter der et utvalg
1215 etater jobber sammen for å gi menn veiledning og hjelp inn i voksenlivet. En av de mer
1216 suksessfulle er prosjektet "Mann ombord" i Trondheim kommune. Her får menn hjelp til de
1217 problemene de måtte ha i sine egne liv. Det stilles ikke krav til dokumentasjon på
1218 hjelpebehov, og veiledningen skjer på mannens premisser. AUF mener en nasjonal pilot for
1219 en tilsvarende ordning bør innføres.

1220 Skal unge menn i Norge få tilbake troen på fellesskapet, må fellesskapet anerkjenne menns
1221 evner og ressurser. Det er derfor avgjørende at både menn og kvinner som ønsker å bidra i
1222 arbeidslivet og tjene sine egne penger, får mulighet til dette. Det er bra for fellesskapet, og
1223 det er bra for både menn og kvinner.

1224

1225 AUFs viktigste grep i likestillingas neste steg:

1226 En oppvekst som i større grad utjevner kjønns skiller gjennom en mer sømløs overgang
1227 mellom barnehage og skole, en mer praktisk og estetisk skole, og flere muligheter for å
1228 tilpasse skolen til arbeidslivsnær opplæring.

1229 Sikre at unge menn opplever å kunne bruke sine evner for seg selv og fellesskapet, gjennom
1230 skoleløpet, arbeidslivet og samfunnsplikten.

1231 Skape sosiale arenaer bedre tilrettelagt for menn. Der hvor menn har behov for ekstra
1232 bistand inn i voksenlivet, enten sosialt eller praktisk, skal det offentlige legge til rette for at
1233 menn kan få lavterskel hjelp med sine problemer.

1234 Sikre at menn får ta del i et organisert arbeidsliv med gode muligheter for å lykkes, mindre
1235 risiko for alvorlige ulykker og tilrettelegging til å stå et fullt liv i arbeid.

1236

1237 **AUF vil:**

1238 • Sikre at den norske fellesskolen i større grad legger til rette for at også guttene kan
1239 lykkes. Mer praktisk læring, mindre stillesitting, en mer sømløs overgang fra
1240 barnehage til grunnskole og et sterkere lag rundt eleven er avgjørende. For utdyping,
1241 se AUFs skoleprogram.

1242 • Innføre obligatorisk, gratis barnehage fra barnet fyller 2 år, som sikrer at alle barn får
1243 sosialiseres fra start i livet, får venner og lærer i fellesskap med andre.

1244 • Legge til rette for at alle unge kan få delta på minst én gratis fritidsaktivitet for alle
1245 unge under 18 år.

1246 • Sikre egne helsestasjoner for menn.

1247 • Gjøre satsningen "mann ombord" til en nasjonal pilot for tverretattlig samarbeid for å
1248 hjelpe unge menn inn i voksenlivet.

1249 • Sikre fysiske gamingfellesskap der unge med interesse for gaming og e-sport kan
1250 møtes fysisk, få låne utstyr av høy kvalitet og oppleve tilrettelegging fra det offentlige.

1251 • Lovfeste utekontakter i norske kommuner for å sikre tett oppfølging av
1252 ungdomsmiljøene der gutter som ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter opplever å
1253 møte trygge voksenpersoner som følger dem opp.

1254 • Innføre jobbgaranti for unge, etter modell fra Oslo kommune under det rødgrønne
1255 byrådet, for å sikre at unge som ønsker å komme ut i arbeidslivet får tilbud om dette
1256 tidlig i livet.

1257 • Arbeide for å øke antallet menn i helse, slik at menn kan få tilbud om samtaler og
1258 oppfølging av menn der dette er et ønske.

1259 • Arbeide for at flere fysiske møtesteder der menn og kvinner kan få bruke praktiske
1260 ferdigheter også i fritiden gjøres tilgjengelig for unge.

1261 5.8 Pliktår

1262 AUF ser med bekymring på at dagens ungdomsgenerasjon får løsere tilknytning til
1263 fellesskapet. Koronapandemien utgjorde et vendepunkt i synet på fellesskap kontra
1264 individualisme. For mange unge ble fellesskapet assosiert med noe du måtte ofre fritid,
1265 sosiale møtepunkter og dine formative år til. Dette sammenfalt med en politisk høyrebølge
1266 der suksess er blitt knyttet til privatøkonomi, forbruk og sosial status, og konsekvensen er at
1267 individualismen ses på som en frihetsbevegelse, mens fellesskapet assosieres med noe
1268 som gir deg restriksjoner, fratar deg skatt og som du dermed ikke har like stor nytte av. AUF
1269 mener det er avgjørende at unge får sterkere forhold til fellesskapet i årene som kommer.

1270
1271 Verden er i ferd med å bli et mer urolig sted. De internasjonale krisene står i kø, og den
1272 demokratiske verden er hardt presset av diktaturene og den internasjonale fascismen. Det er
1273 også bakgrunnen for at Stortinget har bevilget store midler til å styrke det norske forsvaret
1274 for årene som kommer.

1275
1276 Mens verden blir mer urolig og unge mister troen på fellesskapet, har den norske
1277 velferdsstaten også store utfordringer idet vi får langt flere eldre enn unge. AUF mener disse
1278 problemene kan løses i fellesskap, og mener et samfunnsår for unge kan være et politisk
1279 Kinderegg.

1280
1281 Gjennom at unge etter 12 eller 13 års skolegang får muligheten til å bidra til fellesskapet på
1282 tvers av religion, legning, kjønn eller sosial bakgrunn, kan unge med egne øyne få se
1283 betydningen av det norske fellesskapet. Unge som utfører verneplikt bør kunne få fortsette i
1284 Forsvaret dersom de ønsker en yrkesvei i det militære etter modell fra HV-17, mens unge
1285 som tjenestegjør sivilt bør kunne få muligheten til å få et samfunnsår godskrevet på veien til
1286 fagbrev innen eksempelvis helse og omsorg.

1287
1288 Perspektivmeldingen Regjeringen Støre la frem viser oss at vi har behov for 180.000 ansatte
1289 flere ansatte i helse- og omsorgsektoren innen 2060. Det betyr også at samfunnet må gjøre
1290 en tydeligere prioritering på hvilken kompetanse vi bygger for framtida. Fram mot 2036
1291 legger regjeringen opp til om lag 4.600 flere vernepliktige, 13.700 flere reservister og 4.600
1292 flere ansatte, og et stort kompetanseløft. Et pliktår vil derfor være en viktig
1293 rekrutteringsmulighet til to av de mest utsatte sektorene for mangel på arbeidskraft i
1294 framtida.

1295
1296 **AUF vil:**

- 1297 • Innføre et samfunnsår etter gjennomført videregående opplæring der unge kan
1298 kombinere 6 måneders verneplikt i Forsvaret etter modell fra HV-17 med 6 måneders
1299 samfunnsplikt i tjeneste for velferdsstaten.

- 1300
- 1301
- 1302
- 1303
- 1304
- 1305
- 1306
- At den sivile delen av samfunnsåret legges til rette innenfor deler av velferdsstaten med særlig behov for arbeidskraft. Dette bør særlig gjelde helse- og omsorg, og bør innrettes slik at fagutdannede kan bruke mest mulig tid på sine primær oppgaver.
 - At samfunnsår bør kunne godskrives på veien til fagbrev i samarbeid med utdanningsinstitusjonene, og at vernepliktige får større anledning til å fortsette i Forsvaret som yrkesvei etter utført verneplikt.
 - At samfunnsåret skal innrettes slik at likestilling mellom kjønn ivaretas.

1307

1308 **Mindretallets dissens v/ Astrid, Fredrik, Aleksandra, Håkon og Fabian:**

1309 *Stryke kapittel 5.8 fra linjenummer 1261 til 1306 og erstatte med:*

1310

1311 **5.8 Nei til tvungent pliktår**

1312 *AUF er prinsipielt imot å innføre et pliktår for alle. Med et tvunget pliktår er vi bekymret for at flere unge kommer senere ut i det ordinære arbeidslivet. I alle bransjer mangler det*

1313 *arbeidskraft, og det viktigste som kan gjøres er å få folk raskt gjennom utdanningsløpet og ut*

1314 *i arbeid. AUF vil hegne om verneplikten, og vil øke opptaket av vernepliktige i tråd med*

1315 *langtidsplanen for forsvaret. Det mener vi imidlertid ikke kan gjøres gjennom et pliktår - det*

1316 *må gjøres gjennom en styrking av verneplikten. Vi frykter et pliktår vil koste mer for*

1317 *felleskapet enn man får igjen for det. Unge vil plasseres ut i stillinger uten nødvendig*

1318 *kompetanse, og kreve mer ressurser til opplæring av allerede overarbeidede ansatte. I*

1319 *stedet for at unge får mulighet til å ta et friår for å spare opp penger til studielivet, vil unge*

1320 *tvinges til et år med lav lønn. Det frykter vi får en sosial slagside, som går mest utover unge*

1321 *uten hjelp økonomisk hjemmefra. Felleskapets midler må brukes klokt, og det viktigste vi*

1322 *kan gjøre er å legge til rette for at flere kommer raskere ut i fast arbeid.*

1324

1325 **AUF vil:**

- 1326
- *Si nei til innføring av et pliktår.*